

TRYGGE SAMFUNN

TIDSSKRIFT FOR NORSK TOTALFORSVARSFORUM (NTF) NR 1 2021

Tema: Optimal ressursutnyttelse?

- Et varselskudd for norsk beredskap
- Vi må investere i demokratiet
- Viktig å holde trykket oppe

Utnytter vi ressursene optimalt?

STYRELEDER SIGNE ØYE

Dagens trussel- og risikobilde aktualiserer totalforsvarskonseptet, som innebærer forebygging, beredskapsplanlegging, krise- og konsekvenshåndtering i hele krisespekteret - fra fred til sikkerhetspolitisk krise og krig.

Det setter krav til et velfungerende totalforsvar der alle involverte kjenner sin rolle og har en felles forståelse for de utfordringene som kan oppstå i en krisesituasjon.

Spørsmålet er om vi utnytter ressursene optimalt? Vil beredskapen være organisert som i dag om den skulle etableres på nytt? Stikkord i den forbindelse kan være planverk, distriktsinndelinger, tverrsektorielt samarbeid, øvelse av mannskapene, kommunikasjon og utstyr.

Kommunene er viktige. Det er der hendelsene skjer. Dagens 356 kommuner av ulik størrelse skal etterleve samme lovverk med krav om ROS-analyser og beredskapsplaner - og det kanskje med én ansvarlig i redusert stilling. Lar det seg gjøre på en god og sikker måte?

God beredskap er god samfunnsøkonomi. Vi må derfor ha fokus på gjensidig støtte og samarbeid mellom

Forsvaret og det sivile samfunn på alle nivåer og få til en bedre utnyttelse av de samlede ressursene til det beste forsamfunnet vårt.

9. april i år kunne NTF se tilbake på 70 års virke i totalforsvarets tjeneste. Samtidig er vi opptatt av å tenke egenberedskap som en del av dette.

Djevelen sitter i detaljene

REDAKTØR JAN ERIK THORESEN

Da jeg i en fjern fortid skulle lære komma-reglene på skolen hadde klassen en norsk lærer som var særdeles opptatt av hvor galt det kunne gå om vi slurvet. Han serverte uavlatelig historien om den gamle hærfører som sendte en melding til hovedkvarteret om at han ville spare livet til en av fiendens spioner som var tatt til fange der. Hans adjutant fulgte ordre og sendte følgende melding: «Drep ham, ikke vent til jeg kommer». Det feilplasserte komma fikk dramatiske konsekvenser. Ikke bare ble spionen henrettet, men den ulykkelige adjutant, som muligens hadde skulket litt for mange norsk-timer, led den samme skjebne.

Det heter seg at Djevelen sitter i detaljene. Kommunikasjon er vanskelig. I

vår tids pandemiske hverdag er det ikke enkelt å manøvrere seg gjennom alle eksperters råd og anbefalinger. Det dukker stadig opp flere varianter, ikke bare av det muterte viruset, men også av velmenende forskere, professorer og stipendiater, som stadig formidler nye detaljer. Spørsmålet er om ikke mye av dette er mer villende enn veiledende. Landets befolkning er nok godt forsynt nå, får vi tro. Munnbind, håndhygiene og avstand til dem du møter – og nå vaksineres det over en lav sko. Sommeren står for døren, hvis den ikke allerede er kommet. Uansett har vel de fleste lært seg noen gode vaner å ta med seg videre.

Men ikke glem hvor viktig et komma kan være.

Utgiver

Norsk TotalforsvarsForum

Besøksadresse: Bygning 60,
Akershus festning
Postadresse: Pb 1550, Sentrum 0015 Oslo
Internett: www.totalforsvar.no
Epost: post@totalforsvar.no
Telefon: 23 09 34 58/22 47 82 60

Redaktør:

Jan Erik Thoresen
E-post: redaksjon@totalforsvar.no
Mobil: 90 83 13 62

Redaksjonskomitee:

Signe Øye, Hanne G. Garder
og Jan Erik Thoresen

Utgivelser

Tidsskriftet utgis i papirutgave
to ganger pr. år og digitalt hver 3. uke.
Opplag: 7000 eks.

ISSN 1890-5185

Abonnement

Tidsskriftet sendes gratis til interesserte.
Abonnement kan tegnes ved å sende en
melding til sekretariatet i NTF.

Innhold

Stoff fra tidsskriftet eller våre websider
kan brukes fritt ved angivelse av kilde.
Artikler og debattinnlegg sendes
redaksjonen. De som ønsker innsendt stoff
og bilder i retur må angi returadresse
tydelig. Innholdet i signerte artikler står
for forfatterens eget syn, og representerer
nødvendigvis ikke NTFs mening.

Grafisk produksjon

Design: Aina Griffin
Layout: Magnolia design as
Trykk: 07 Gruppen
Forsidefoto: FMS

NTF er et landsdekkende,
forsvarsrelatert samarbeids-
og interesse-forum for
organisasjoner og enkelt-
personer som er opptatt av
samfunnssikkerhet og beredskap.

Formålet er å styrke landets
beredskap ved bl.a. å formidle
informasjon om totalforsvaret,
arbeide for å styrke det sivile
samfunns muligheter for
å møte krisesituasjoner i fred
eller krig, og være pådriver
overfor myndighetene i
beredskapsspørsmål.

aktuell:

Professor Stener Kvinnsland

– Et varselkudd for norsk beredskap

Foto: FMS

- Beredskap er å være forberedt. Det var myndighetene ikke da det viste seg at Covid-19 viruset ikke var å betrakte som en mer tradisjonell influensaepidemi, men som en pandemi med dramatiske konsekvenser for samfunnet, sier lederen for den regjeringsoppnevnte Koronakommisjonen, professor Stener Kvinnsland.
- Kommisjonens vurdering er at håndteringen av pandemien samlet sett, har vært god, tross alvorlig svikt i beredskapen sier han.

AV JAN ERIK THORESEN

Koronakommisjonen ble oppnevnt i statsråd 24. april 2020 med professor Stener Kvinnsland som leder. Kommisjonen er bredt sammensatt med eksperter fra alle relevante arenaer. Et år senere kunne kommisjonsleder Stener Kvinnsland framlegge en foreløpig evaluering. Trygge Samfunn har bedt ham redegjøre for de funn og forhold som er framkommet.

– La meg understreke at krisen fortsatt pågår, men vi kan med sikkerhet slå fast at vi står overfor en hendelse uten sidestykke, og som vi ennå ikke vet hva de langsiktige konsekvensene vil resultere i, både for

«Vi fant heller ingen planer og tegn til øvelser. Men andre ord: Uten dette stiller man ganske uforberedt når en krise inntreffer»

enkeltindivider og samfunnet som helhet. Vi må kunne si at rapporten er omfattende og at det er en samlet kommisjon som står bak de foreløpige konklusjoner som er trukket, opplyser professor Kvinnsland.

– I utgangspunktet visste regjeringen at en pandemi var den krisen som var mest sannsynlig med de alvorlige konsekvenser dette ville kunne få. Kommisjonen mener det er en alvorlig svikt at de likevel ikke var forberedt. Det kan synes som om man var fanget inn i en tradisjon der man står overfor en influensaepidemi med de konsekvenser det fører med seg. Det skulle vise seg at man ikke hadde tatt innover seg at eksempelvis smittevernutstyr kunne bli en global mangelvare. Det hadde ikke manglet på advarsler. Både sarspepedemien i 2003 og ebolautbruddet i 2015 ga bud om at noe langt mer alvorlig og vidtrekkende kunne komme til å inntreffe. Likevel var lagrene tomme, påpeker Stener Kvinnsland.

MANGLER BEREDSKAP

Som kjent gir Smittevernloven mulighet til å stenge ned store deler av samfunnet, men i rapporten kommer det fram at det manglet slike scenarioer.

– Vi fant heller ingen planer og ingen øvelser. Med andre ord: Uten dette stiller man ganske uforberedt når en krise inntreffer. Videre fant vi ut at det manglet en samlet vurdering av hva en pandemi ville bety for samfunnet. Riktignok hadde hver sektor planlagt for 20 – 40 prosent sykefravær, men myndighetene sentralt hadde ikke vurdert hvordan krisen i hver enkelt sektor ville påvirke hverandre. Tilsynelatende har ingen sett for seg hvilken krise landet da ville stått i. Faktum er at selv uten nedstenging ville samfunnet nærmest stoppet opp. Vi fant ingen planer eller scenarioer som tar høyde for en slik situasjon, fastslår professor Kvinnsland.

GOD HÅNDBTERING

Koronakommisjonens leder er klar på at både politikere og helsemyndigheter viste god handlekraft og omstilte seg raskt da smittetallene steg dramatisk i mars 2020. Det var utvilsomt riktig å sette inn inngripende smitteverntiltak 12. mars. Vi må kunne si at det norske samfunnet var godt rustet for en krise. Den norske samfunnsmodellen har vært en styrke. Befolkningen har tillit til myndighetene og til hverandre. Vi kunne ikke ha lykket så godt om ikke befolkningen stilte seg solidarisk med de strenge smitteverntiltakene. Kommisjonen vil peke på at det var en uklar rollefordeling mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet, men de har likevel samarbeidet godt, sier Stener Kvinnsland.

STOR BELASTNING FOR KOMMUNENE

I rapporten pekes det på at kommunene har fått langt større oppgaver enn de normalt kunne være forberedt på. Det var mangelfull informasjon om de smitteverntiltak som til enhver tid skulle gjelde.

– Kommunene fikk ikke den nødvendige støtte. Regjeringen manglet plan for å stoppe importsmitte. Høsten 2020 ble de allerede overbelastede kommunene gitt tilsynsansvar for å kontrollere reglene for arbeidsreisende. Etterhvert fikk Arbeidstilsynet overlatt ansvaret, og store avvik ble funnet. Og lenge var regjeringens pressekonferanser det eneste informasjonsbildet om hva de umiddelbart skulle gjennomføre, presiserer Kvinnsland.

MYE Å TA LÆRDOM AV

Koronakommisjonens rapport er omfattende og inneholder gransking og evaluering, funn, vurderinger og læringspunkter.

– Ja, og så anbefalinger om tiltak som skal bidra til at vi står bedre forberedt neste gang vi får en pandemi. For det vil helt sikkert skje. Rapporten inneholder 17 hovedbudskap. Vi må ta lærdom av det som har passert, og som vi fremdeles står midt oppe i, sier professor Stener Kvinnsland

Foto: FMS

SANNSYNLIGHETSGRADER

I Nasjonal trusselvurdering 2021 anvendes graderte versjoner av begrepet «sannsynlig».

Meget sannsynlig
Det er meget god grunn til å forvente. Over 90 % sannsynlighet.

Sannsynlig
Det er grunn til å forvente. Mellom 60 – 90 % sannsynlighet

Mulig
Det er like sannsynlig som usannsynlig. Mellom 40 – 60 % sannsynlighet.

Lite sannsynlig
Det er liten grunn til å forvente. Mellom 10 – 40 % sannsynlighet

Svært lite sannsynlig
Det er svært liten grunn til å forvente. Under 10 % sannsynlighet.

EN SAMORDNET TRUSSELVURDERING ER EN STYRKE

AV JAN ERIK THORESEN

Norge står overfor et tverrsektorielt trusselbilde der stats- og samfunnssikkerheten stadig knyttes tettere sammen. De langsiktige konsekvensene av Koronapandemien og hvordan disse vil påvirke trusselbildet er usikre.

I første kvartal i år ble tre offentlige trussel- og risikovurderinger framlagt. Forarbeidet til disse har pågått i en tid preget av en global pandemi. Nasjonale myndigheter i de fleste land er stilt overfor store utfordringer med å ivareta borgernes behov for både helsemessig og økonomisk trygghet. Nedstengning av samfunn og omfattende reiserestriksjoner innebærer store omkostninger, og det er usikkert hvordan dette vil påvirke trusselbildet i tiden framover.

TRUSLER I DET DIGITALE ROM

Ingenting tyder på at trusselen fra statlige aktører vil bli mindre i 2021. Samtidig ser vi en utvikling der ekstreme grupper og potensielle terrorister formes og påvirkes av propagandaen fra digitale nettverk. Arbeidet med å identifisere, avdekke og forebygge trusler i det digitale rom griper inn i de oppgaver Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har. PSTs vurdering av trusselutviklingen for inneværende år må sees i sammenheng med to supplerende analyser; E-tjenestens «Fokus 2021» som vurderer hvilke forhold i utlandet som

vil ha betydning for Norge og norske sikkerhetsinteresser. For det andre Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) «RISIKO 2021» og deres beskrivelse av sårbarheter i norske virksomheter og vurdering av risikoen for den nasjonale sikkerheten.

STORE RESSURSER

Flere lands etterretningstjenester vil i løpet av året bruke store ressurser på etterretningsaktivitet i Norge. Formålet er å innhente informasjon og påvirke beslutninger. Videre vil de kartlegge norsk infrastruktur og forsøke å rekruttere kilder. Russiske etterretningsoffiserer vil bruke mye tid på å pleie kontakt med personer i Norge.

NORSK NÆRINGS LIV UTSATT

Gjennom oppkjøp og investeringer i norsk næringsliv kan fremmede stater få tilgang til informasjon og innflytelse som ikke er i Norges interesse. Flere stater vil i 2021 forsøke å skaffe teknologi i Norge som de ikke har lov til å kjøpe. Autoritære regimer vil kartlegge og overvåke dissidenter og flyktninger om oppholder seg i Norge. Personer i norske eksilmiljøer kan bli utsatt for truende aktiviteter i løpet av inneværende år.

VOLD OG EKSTREMISME

Ekstrem islamisme og høyreekstremisme forventes fortsatt å utgjøre de største terrortruslene mot Norge. Det vurderes som mulig at både ekstreme islamister og høyreekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandling. Trusselen fra ekstreme islamister vurderes som skjerpet på bakgrunn av de økte spenningene mellom ytringsfriheten og det mange muslimer opplever som krenkelser av islam. Enkeltpersoner kan inspireres til å planlegge terror. Det forventes økt radikalisering

til høyreekstremister i 2021. Digitale plattformer vil være viktige arenaer for denne radikaliseringsprosessen, der enkelte kan inspireres til høyreekstrem terrorplanlegging. PST anser det som svært lite sannsynlig med terrorforsøk fra venstreekstremister. Antistatlige strømninger, der staten anses som illegitim, vurderes å ha et potensial for å radikalisere enkelte personer i 2021. Miljøaktivisme vurderes å være en sak som har et potensial for å radikalisere enkelte personer på sikt.

FLERE TRUSLER MOT MYNDIGHETSPERSONER

Trusler mot myndighetspersoner forventes å øke noe i inneværende år. Dette forårsakes av enkeltes misnøye med Covid-19 tiltak, flere radikaliserede høyreekstreme samt økt eksponering av saker og politikere i forbindelse med høstens stortingsvalg.

BRYTER SEG INN I DATANETTVERK

I Nasjonal trusselvurdering 2021 pekes det på at utenlandske etterretningstjenester vil bruke store ressurser på å bryte seg inn i norske datanettverk. De vil også forsøke å rekruttere kilder og agenter. Målet deres er å få tilgang til informasjon og påvirke norske beslutningsprosesser. Russisk og kinesisk etterretningsaktivitet vil utgjøre den største trusselen. Mens konsekvensene av et terrorangrep er umiddelbare vil etterretningsoperasjoner først og fremst kunne skade Norge på sikt og over tid. De fleste etterretningsoperasjoner skjer fordekt, og kan pågå lenge uten at de som rammes oppdager aktiviteten. Den samlede etterretningsaktiviteten i Norge kan få store skadevirkninger på samfunnet, næringslivet og enkeltmennesker.

KORONAPANDEMIEN:

– VI MÅ INVESTERE I DEMOKRATIET

– Med det så mener jeg at myndighetene må gjøre mer for å opprettholde og videreutvikle et bærekraftig mediemangfold. Kampen mot usannheter og konspirasjonsteorier må føres med full tyngde, sier ansv. redaktør i Faktisk.no, Kristoffer Egeberg.

– Vi må ikke være naive. Det som skjedde i USA bør være en vekker, sier han.

AV JAN ERIK THORESEN

Foto: Stortinget

– Den digitale offentligheten må gis gode kår for samfunnsdebatt. Norge er ikke USA, men det er grunn til å advare. Her til lands er det et voksende konspirasjonsmiljø. Vi registrerer at dette miljøet er gått under radaren for de fleste. Faktum er at vi vet altfor lite om dem og at det bare er noen få av oss som jobber systematisk for å få en oversikt, fastslår Egeberg.

FORUROLIGENDE

I USA ble QAnon-bevegelsen utpekt som sentral i stormingen av kongressbygningen. Bevegelsen, som tror verden er styrt av djeveldyrkende barneovergripere, ser på den tidligere presidenten som en messiasskikkelse og oppildner til kamp mot eliten.

– Det er vanskelig å se for seg at det samme kan skje i Norge. Vi har ansvarlige politikere og ingen president som bruker sosiale medier til å spre løgn og hat. Det foruroligende er imidlertid at denne tenkningen for lengst har spredd seg til Norge. Det er vondt å merke seg at QAnon allerede har flere tusen medlemmer i

norske Facebook-grupper. Her hjemme fantaserer QAnon-tilhengere og andre konspirasjonsteoretikere om at norske politikere, med statsminister Erna Solberg i spissen, skal bli straffet for «landssvik». Det utgjør den ekstreme kjernen i et mylder av veletablerte norske grupperinger som sprer desinformasjon og konspirasjonsteorier om koronapandemien, klima, mobilstråling, innvandring, FN, EU og mediene, for å nevne noe, forteller Kristoffer Egeberg, som tilføyer at desinformasjon, konspirasjonsteorier og falske nyheter får nye tilhengere hver eneste dag.

FORSTERKER DEN ALTERNATIVE VIRKELIGHET

– Konspirasjonsteoretikerne får hjelp av algoritmene i sosiale medier, som forsterker den alternative virkeligheten ved å samle likesinnede i egne ekkokamre og filtrerer bort fakta, vitenskap og sunn fornuft. Tilhengerne nærer hverandres mistro til myndighetene, mediene og systemene. All motstand stemples som sensur. Det er slike grupper terroristen Philip

Mannshaus frekventerte før han drepte sin stesøster og angrep moskeene i Bærum. Vi finner også konspirasjonsteoriene igjen i manifestet til terroristen Anders Behring Breivik. Og ser vi nærmere på de rundt 100 norske fremmedkrigerne, går det en rød tråd i hvordan dyrkingen av konspirasjonsteorier på Youtube og andre sosiale medieplattformer brakte dem sammen og bidro til radikaliserings. Algoritmer i sosiale medier favoriserer innhold og lenker som spiller på følelser, ikke minst sinne og avsky. De som vet å utnytte dette vinner kampen i den nye offentligheten. I ytterste konsekvens kan det føre til opptøyer og vold, understreker Kristoffer Egeberg.

DET TRENGS BARE ÉN

– Erfaringen viser at det trengs bare én for å utløse ekstreme handlinger. Behring Breivik og Mannshaus er eksempler på det. Deres handlinger bidrar til å inspirere likesinnede. Eksempelvis ble Brenton Tarrant inspirert av Anders Behring Breivik til å drepe 50 mennesker i Christchurch på New Zealand i 2019. De lukkede fora på nettet utgjør en overhengende trussel, sier Egeberg.

MÅ SNU TRENDEN

– Som samfunn må vi bruke mer ressurser på å forstå og motvirke denne utviklingen. Det som skjer i USA må være en oppvåkning og et vendepunkt der vi går sammen for å snu trenden slik at desinformasjon og konspirasjonsteorier ikke utvikler seg til en alvorlig trussel for vårt demokrati, sier ansv. redaktør i Faktisk.no, Kristoffer Egeberg.

HYDROGENDRONER:

Kan doble rekkevidden

Bruk av hydrogenbrenselceller kan gi utvidede bruksområder i framtiden. Spennende forskningsprosjekter ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).

AV JAN ERIK THORESEN

En svært relevant faktor for bruk av ubemannede systemer er rekkevidden, og som ved all ny teknologi er det stadig rom for videreutvikling og forbedringer. FFI samarbeier med academia og kan tilby laboratoriefasiliteter og utstyr som universiteter og bedrifter vanligvis ikke har tilgang til. Dette er bakgrunnen for at doktorgradsstipendiat og sivilingeniør Jørgen Apeland fra Universitetet i Stavanger fikk tilbringe tre måneder i FFIs dronemiljø. FFI arbeider med både brenselceller og droner, men så langt ikke med brenselceller på droner. Da Apeland kom med sitt doktorgradsprosjekt skulle det bli en berikelse for begge parter. Hans forskningsprosjekt går ut på å bruke hydrogenbrenselceller i energisystemet til multirotdroner. Dette er droner med flere propeller, som kan ta av og lette vertikalt nærmest overalt, for eksempel på fartøy.

ROBUST I VIND

Disse dronene kan også posisjoneres

svært presist og er robuste med tanke på vind. Dersom disse egenskapene kan kombineres med stor rekkevidde, vil bruksområdet bli kraftig utvidet. Det kan eksempelvis aktualisere en logistikkbruk der droner leverer materiell på store avstander. Brenselcelle-systemet består av batterier, brenselceller og en trykktank med komprimert hydrogen-gass. Brenselcellene lager strøm ved hjelp av en elektrokjemisk reaksjon mellom hydrogen og oksygen.

VELLYKKET TESTFLYVING

14. desember i fjor gjennomførte Apeland, i samarbeid med Unmanned A/S, en vellykket testflyvning med en hydrogendrevet Staaker BE-2000 drone.

- Dette var en viktig milepæl for prosjektet. Hydrogenbaserte energisystemer er en del av framtiden for flyindustrien, og med denne vellykkede testflyvingen har vi tatt et viktig skritt i retning av å realisere det, sier Jørgen Apeland.

MÅ KARTLEGGE RISIKOBILDET

Apelands doktorgradsarbeid avsluttes til sommeren, og funnene hans avgjør veien videre. Dersom teknologien viser seg å holde mål, ønsker Nordic Unmanned å videreutvikle droner for det kommersielle markedet. De utelukker heller ikke videre forskning på hydrogendroner. Et sentralt tema videre vil være sikkerhet. I det foreløpige testprogrammet flyr ikke droner i nærheten av mennesker, og det er satt en makshøyde for å redusere potensiell nedslagsenergi.

- Framover vil vi nok også gjøre noen falltester for å kartlegge risikobildet. Hvis vi skal operere i nærheten av mennesker må vi dokumentere en del flytimer og at det ikke er til fare for omgivelsene. Dette er noe vi må jobbe videre med for å kunne skalere disse operasjonene og brenselcelle-droner som et produkt, fastslår Jørgen Apeland.

Foto: Ole Jørgen Bratland, Copyright Equinor

POLITIETS KAPASITETSUNDERSØKELSE:

POLITIREFORMEN BEDRE ENN SITT RYKTE

– Mye av kritikken er rett og slett ikke riktig, sier justis- og beredskapsminister Monica Mæland, som også gleder seg over folks økende tillit til politietaten.

AV JAN ERIK THORESEN

Det utdannes flere politifolk. Foto: Politihøgskolen

– De siste fem-seks årene har norsk politi gått gjennom en krevende, men nødvendig reform. Samtidig som årets innbyggerundersøkelse viser en stadig økende tillit til politiet, viser denne kapasitetsundersøkelsen at mye av den kritikken som har vært rettet mot politireformen rett og slett er feil, fastslår justis- og beredskapsminister Monica Mæland.

Kapasitetsundersøkelsen ser på hvilken kapasitet i form av årsverk,

politiet har tilgjengelig innenfor politioperativt område, og hva denne kapasiteten brukes til da dataene ble samlet inn i 2018 og 2019.

– Det er en gjennomgående kritikk mot politireformen at det blir færre politifolk, ikke minst i distriktene. I tillegg blir det påstått at politiet ikke prioriterer hverdagskriminalitet. Politiets kapasitetsundersøkelse viser at disse påstandene ikke er riktig, sier justis- og beredskapsministeren.

FOKUS BÅDE PÅ BY OG BYGD

– For det første er det ikke slik at politiet prioriterer byene framfor bygdene. Tvert i mot bruker politiet relativt sett like mye tid på oppdrag i de ulike tettstedskategoriene. For det andre er det ikke slik at politiet nedprioriterer «mindre viktige» hendelser. Tvert imot bruker politiet opp mot halvparten av tiden på oppdrag som av politiet er gitt lav prioritet, og for det tredje så er det ikke slik at

antall patruljeårsverk er redusert. Tvert imot så viser undersøkelsen at det er omtrent like mange patruljeårsverk i 2019 som i 2015. Forskjellen er at i 2015 så jobbet disse politifolkene med mange forskjellige saker i tillegg til det operative arbeidet. Siden den gang har vi sett en økende spesialisering i tråd med politireformens intensjon. Det betyr at operativt mannskap nå jobber mye mer med patrulje og oppdrag, og at andre tjenestefolk utfører de andre oppgavene, forklarer Monica Mæland.

ROM FOR FORBEDRINGER

– Undersøkelsen viser at tiden som blir brukt til trening, både sentralt og lokalt, utgjør en relativt stor andel av tiden til forberedelse og klargjøring til politioperativ tjeneste. Dette er tid som kunne vært brukt på andre politioppgaver, medgir justis- og beredskapsministeren, som er tydelig på at det er behov for en helhetlig plan for trening slik at en sikrer både kvalitet og effektivt tidsforbruk.

– Patruljene bruker mye tid på rapportskrivning, og analysen av politiarbeid på stedet står kun for 4 prosent av den samlede tidsbruken, mens det brukes 11 prosent til rapportskrivning på politistasjonen. Dette er tid brukt på å kjøre inn til tjenestestedet eller politistasjonen, transkribere avhør som er tatt opp på bånd, opprette anmeldelser og dokumentere andre etterforskningskritt. Undersøkelsen anbefaler nye løsninger for å redusere tiden brukt på rapportskrivning. Dette understreker viktigheten av teknologiske forbedringer som kan gjøres for å effektivisere politipatruljens arbeid. Vi trenger et politi som er tilgjengelig på gaten og på data, både i bygd og by. Politiets utvikling er meget positiv sett i lys av den krevende situasjonen vi står i, sier Monica Mæland.

«Vi trenger et politi som er tilgjengelig på gaten og data, både i bygd og by»

MODERNISERING OG EFFEKTIVISERING:

FORSVARSSSEKTOREN UNDER LUPEN

Forsvarsdepartementet har satt som mål at forsvarssektoren til sammen skal spare inn 1,9 milliarder kroner i perioden 2021 – 24. Økt effektivisering skal kunne måles direkte opp mot økt operativ evne.

AV JAN ERIK THORESEN

Foto: FMS

Like oppunder nyttårsskiftet ble det konstituert et etatsjefstyre, bestående av Forsvaret, Forsvarsbygg, Forsvarsmateriell, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) under ledelse av forsvarssjefen.

For å oppnå målsettingen, omfattes økonomiske gevinster fra større strukturelle tiltak på tvers av hele sektoren og alle lokale tiltak i etatene. Utover de økonomiske gevinster skal alle tiltak bidra til forbedringer innen alle berørte avdelinger og fagområder. Denne kvalitetseffekten skal også på sikt kunne måles direkte opp mot økt operativ evne. Det er besluttet en ambisjon om å effektivisere 50 prosent mer enn det Regjeringen har lagt opp til i sin langtidsplan. Insentivet er at

det kan bli mulig å oppnå ytterligere økt beredskap, økt samvirke og forsterket strukturutvikling.

– Aksept for og vilje til å etablere felles prioriteringer, felles prosesser og felles metoder i sektoren er kritiske suksessfaktorer. Denne moderniseringsutviklingen i sektoren er også noe Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) skal måle i langtidsperioden, sier brigader Henry Lindbak, som er leder for Programkontoret for modernisering og effektivisering i forsvarssektoren.

Programkontoret er ansvarlig for at sektortiltak framlegges for etatsstyret. Videre skal Programkontoret koordinere sektorens søknader om omstillingsmidler før disse fremmes for Forsvarsdepartementet.

ETTER EN KATASTROFE:

PSYKISK FØRSTEHJELP ER SENTRALT

– Folk reagerer svært forskjellig på en katastrofe. Det handler om å redde liv og få oversikt, sier professor Tine Jensen ved Psykologisk institutt på Universitetet i Oslo (UiO). Ikke bare fagekspertene, men også enkeltmennesker kan spille viktige roller, som hjelpere.

AV JAN ERIK THORESEN

Foto: Pixabay

Kvikkleireskredet i Gjerdrum fikk oss til å tenke tilbake på tsunamien i 2004 og terroranslagene 22. juli 2011. Hendelsene var ulike, men konsekvensene skremmende like. En fellesnevner er at de kommer brått og

uventet på oss og at et stort antall mennesker blir rammet.

ULIKE REAKSJONER

– Når en katastrofe inntreffer reagerer folk forskjellig i den akutte fasen.

De fleste blir overveldet av panikk, redsel og en naturlig trang til å beskytte seg selv og sine nærmeste. Det handler om å redde liv og få oversikt, understreker professor Tine Jensen i en UiO-podkast.

Hennes utsagn støttes av Ane Heiberg Simonsen, som er spesialrådgiver ved regionalt Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region Øst (RVTS) og spesialist i barne- og ungdomspsykologi. Hun ble tilkalt for å bistå hjelpeapparatet i Gjerdrum, få dager etter katastrofen.

– Man så tydelig på folk at de var fortvilet, sjokkert og overveldet. Hele stedet var omfattet av kaos, usikkerhet og smerte. Man blir preget av en slik stemning, også som hjelper. Heldigvis er disse hendelsene av et slikt format relativt sjeldne, men de inntreffer med noen års mellomrom, og da gjelder det å være forberedt og ha øvd på forhånd, påpeker Simonsen, som også kan fortelle at det er en systematisk oppbygging av kriseteam rundt i hele landet.

EN PÅKJENNING FOR LOKALSAMFUNNET

Professor Tine Jensen mener at i et lokalsamfunn der mange kjenner

hverandre, blir katastrofen spesiell for dem som er engasjert i hjelpeapparatet.

– Mange er helsesykepleiere og ansatte i kommunal tjenester som selv ble hardt rammet. I en slik situasjon kan man føle seg utilstrekkelig som hjelper, sier Jensen.

ULIKE FASER

Det er ingen fasit på forløpet av menneskelige reaksjoner etter en katastrofe. Ulike personer reagerer forskjellig og har ulike strategier for å takle kriser. Noen reagerer raskt og spontant. Andre trenger lang tid før de er klar for å ta inn over seg det som har hendt.

– I en katastrofesituasjon blir det oppvist mye heltemot. Det er innsamlingsaksjoner og lystenning. De som er rammet merker at folk virkelig bryr seg. Akkurat det kan være til stor hjelp i sorg- og bearbeidingsprosessen, sier Jensen, som legger til at det like etter kan komme en sterk følelse av tap og tristhet. Ikke minst når medieoppmerksomheten ikke

lenger er der, og man er overlatt til seg selv. Det kan ta år å reorientere seg, særlig for dem som har mistet sin nære og lidd store tap. Samtidig er jo vi mennesker veldig ressurssterke. Vi har en utrolig evne også til å komme oss etter at forferdelige ting har skjedd, understreker professor Tine Jensen.

Hun peker på at posttraumatisk stress er den vanligste reaksjonen etter en katastrofe.

– Man kan få påtrengende minner om det som har skjedd. Om man måtte evakuere, så kan man se det for seg. Når man blir minnet om katastrofen, kommer gjerne inntrykkene og lydene. Søvnvansker er også vanlig. Man kan føle at kroppen er i en evig beredskap. Dette er naturlige reaksjoner på linje med sorgen over dem som er gått bort. Det er for å avhjelpe at man er fastlåst i traumer over tid, at hjelpeapparatet kommer inn. I tillegg til selvsagt å kartlegge behov der og da, forklarer professor Tine Jensen.

PSYKISK FØRSTEHJELP I HVERDAGEN

Erfaringen fra tidligere katastrofer er at hjelpeapparatet må kontakte de rammede aktivt. De fleste som er rammet setter pris på å bli kontaktet, selv om de ikke selv har klart å be om hjelp eller visst hvordan de skal gjøre det.

Dette kan videreføres til situasjoner der enkeltmennesker sliter i hverdagen fordi man kanskje blir berørt av unormale hendelser i form av alvorlig sykdom, et brått og uventet dødsfall, bortfall av jobb eller inntekt eller andre forhold som skaper akutte kriser som får innvirkning på livet.

Mennesker i krise trenger nærhet og omsorg – noen som bryr seg. Som medmennesker har alle en potensiell beredskap for den eller dem som trenger hjelp. For mange medfører usikkerheten rundt det å nærme seg den som har det vanskelig at man ikke våger å gjøre noe.

Hvordan kan man så tilegne seg en grunnleggende kunnskap om det å nærme seg et medmenneske som opplever en krise?

Norsk TotalforsvarsForum er opptatt av å styrke samfunnets muligheter til å møte krisesituasjoner og kan tilby et kurs i psykisk førstehjelp med sikte på å hjelpe medmennesker som på en eller annen måte har blitt berørt av en hendelse.

Mer om dette på: www.totalforsvar.no

NETTKRIMINALITET:

MÅ REDUSERE HANDLINGSROMMET

En ny undersøkelse viser at stadig flere nordmenn utsettes for ID-tyveri. Koronapandemien og økt netthandel er medvirkende årsaker. Skatteetaten håper innføringen av de nye nasjonale ID-kortene vil redusere nettkriminaliteten.

AV JAN ERIK THORESEN

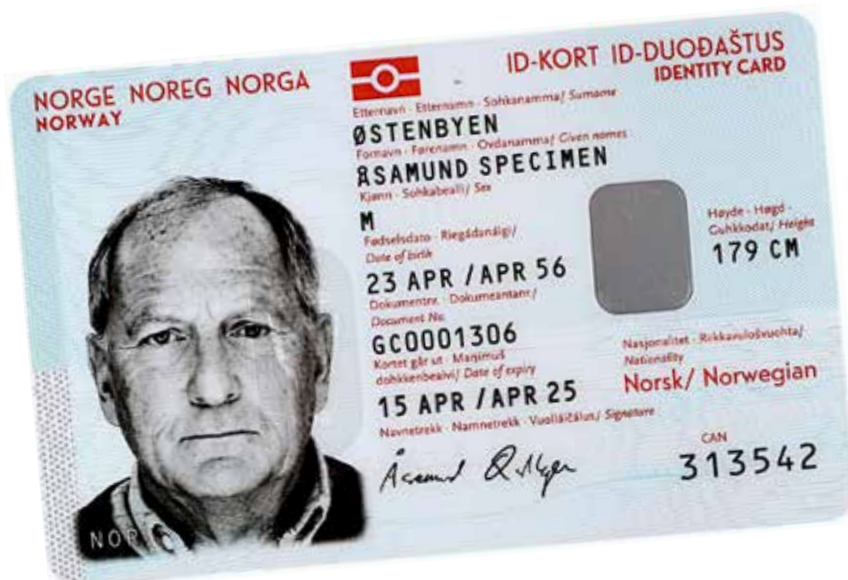

Foto: Politidirektoratet (POD)

Til tross for at et økende antall nordmenn benytter seg av sikrere løsninger for å identifisere seg viser en undersøkelse som Respons Analyse har utført, at over 100.000 nordmenn har vært utsatt for ID-tyveri i løpet av de to siste årene. Undersøkelsen har vært utført på oppdrag fra Skatteetaten og Norsk Senter for Informasjonssikring (NorSIS).

– Fortsatt opplever altfor mange å

få sin ID misbrukt. Det er personer mellom 45-59 år og de under 30 som er mest utsatt. Vi håper at de nye nasjonale ID-kortene vil føre til en reduksjon av nettkriminaliteten i samfunnet. Undersøkelsen viser at alle innbyggere trenger en trygg og sikker ID som er vanskelig å misbruke, enten det er for å sikre at uvedkommende ikke kjøper varer og

tjenester i ditt navn, eller det er for å stoppe bruken av falske og fiktive identiteter. I tillegg må vi sikre en trygg og riktig kobling mellom fysisk og digital identitet, og kunne tilby alle en digital ID på høyt sikkerhetsnivå, sier Marianne Henriksen, fagdirektør for ID-forvaltningen i Skatteetaten.

NETTHANDELEN TOPPER

– Selv om mange har blitt svindlet, kunne det vært verre- det kan skyldes at befolkningen jevnt over har fått et mer bevisst forhold til ikke å dele personopplysninger ukritisk, i tillegg til at det er en økt bruk av Bank ID eller andre e-IDer og i tillegg tottrinns pålogging alle steder det er mulig. Et ID-tyveri er en stor belastning, både økonomisk og emosjonelt, understreker seniorrådgiver i NorSIS, Eivind Reiner-Holm.

Av dem som har fått sin identitet misbrukt er det flest (47 %) som har opplevd dette ved at noen har kjøpt en vare i deres navn på internett. I tillegg oppgir 22 % av de spurte at deres identitet er blitt misbrukt ved kjøp av en tjeneste eller abonnement på internett.

«Resultatene fra undersøkelsen kan tyde på at butikkansatte trenger både opplæring og bevisstgjøring om ID-kontroll»

MINST TILLIT TIL BUTIKKER

I undersøkelsen ble det også spurt om i hvilke situasjoner de opplever at ID-kontrollen utføres grundig nok. Her hadde klart flest nordmenn mest tillit til det offentlige. Hele 9 av 10 oppga at de har tillit til at ID-kontrollen ved henvendelse til offentlige etater er god. De spurte hadde minst tillit til ID-kontroll som blir utført i butikk. Ved oppretting av delbetaling i butikk har kun 43 % tillit til at ID-kontrollen blir utført grundig nok, og ved henting av forhåndsbestilte varer i butikk var det også kun 53 % som mente at ID-kontrollen er grundig nok.

– Dette viser at spesielt butikker må jobbe hardere for å skape tillit til den ID-kontrollen de utfører. Løsninger som Bank ID i butikk og et nasjonale ID-kortet kan bidra til å øke denne tilliten. Resultatene fra undersøkelsen kan tyde på at butikkansatte trenger både opplæring og bevisstgjøring om ID-kontroll, sier seniorrådgiver Eivind Reiner-Holm.

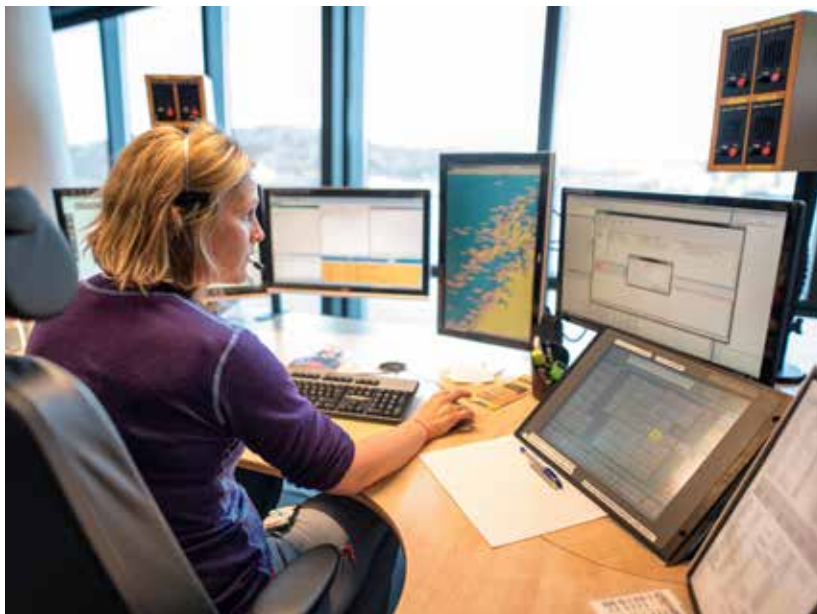
Noen av funnene i undersøkelsen

- 22 prosent av de som er rammet av ID-tyveri anmeldte det til politiet.
- 20 prosent av de spurte er bekymret eller svært bekymret for ID-tyveri.
- 25 prosent av de spurte har aktivert frivillig kredittspærre hos kredittopplysningsbyrå.
- 81 prosent legger ikke inn personopplysninger eller annen personlig informasjon på sider de kommer til ved å klikke på lenker i e-post, SMS, sosiale medier eller andre kilder.
- 36 prosent er positive til at biometriske data, som for eksempel bilde, knyttes til folkeregistrerte opplysninger.

VIKTIG PRIORITERING:

Styrker nødkommunikasjonen i nordområdene

AV JAN ERIK THORESEN

Kystradiooperatør. Foto: Telenor.

Etableringen av HF-dekning i de nordlige havområder innebærer et stort løft for redningsberedskapen.

Fram til nyttårsskiftet hadde det ikke vært gode nok nødkommunikasjonsmuligheter mellom Hovedredningsentralen, kystradiostasjonene på fastlandet og skip som ferdes i polare og nordlige strøk. Takket være en bevilgning fra regjeringen på 6 millioner kroner ble det etablert HF-radiodekning fra 1. januar i år.

– Å ivareta vårt redningsansvar og ha tilstrekkelig beredskap i norske havområder er en prioritert oppgave for regjeringen, understreker justis- og beredskapsminister Monica Mæland.

Samtidig med at isen trekker seg norover, opplever de nordlige havområdene økt trafikk og cruiseturisme i stadig større grad. Hovedredningsentralen og kystradiostasjonene vil nå kunne ha toveis-kommunikasjon med nødstepte og redningsressurser i om-

rådet, noe som er avgjørende for en effektiv redningsinnsats.

DØGNBEMANNING

Kystradiostasjonene vil ha døgnbemannet lyttevakt året rundt på HF. Det betyr at nød som varsles over HF fanges opp fra fastlandet, slik at Hovedredningsentralen kan iverksette tiltak raskt. Varselet høres dessuten samtidig av alle fartøy med en slik radio. Ved bruk av satellittelefon kan man kun kommunisere med ett fartøy av gangen.

EN STOR UTFORDRING

– Hendelsen ved Hinlopen på Svalbard julen 2018, da en fiskebåt havarete, viste at nødkommunikasjon i disse områdene er en stor utfordring. Derfor har regjeringen bedret dekningen i området. Effektiv kommunikasjon bidrar til å redde liv, slår justis- og beredskapsministeren fast.

Etableringen av HF-dekning i de nordligste områdene har blitt gjort gjennom å bygge en basestasjon på Svalbard og en basestasjon i Hammerfest. Dette gir god dekning og reduserer dessuten sårbarheten,

SAMVIRKE TIL ETTERFØLGELSE

Når Forsvaret blir bedt om bistand fra Politiet går anmodningen til Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Derfra delegeres oppgaven til det HV-distrikt der hendelsen er skjedd. Som ved kvikkleireskredet i Gjerdrum der innsatsstyrke Derby i Stor-Oslo HV-distrikt skulle komme til å spille en sentral rolle i redningsarbeidet.

AV JAN ERIK THORESEN

Fra et briefing møte under Gjerdrumkatastrofen. Foto: Norsk folkehjelp

Under ledelse av Politiet samlet nødetater, Forsvaret og frivillige organisasjoner seg i en felles innsats mot samme mål; å hjelpe dem som var savnet i skredet. Det ble umiddelbart igangsatt et risikofylt søk- og redningsarbeid natt til 30. desember. På Forsvarets hjemmeside, www.forsvaret.no, laget Lars Hallingstorp et intervju med sjefen for innsatsstyrke Derby, major Jacob Helgesen. Han hadde ansvaret for å koordinere den militære bistanden under operasjonen. Med en fartstid på 15 år i Hæren kjente Helgesen godt til hvilke ressurser Forsvaret rår over.

– Det er bare vi i Forsvaret som vet hvilke ressurser vi har. Ingen andre kommer og spør etter en brolegger

eller analytiker som kan bidra med å tolke bildene som dronene har tatt, forklarer major Helgesen.

ET BETYDELIG ENGASJEMENT

Det skulle snart vise seg at Forsvarets engasjement skulle bli betydelig. Personell fra Forsvarets spesialkommando (FSK) var raskt på plass med droner for å observere skredet fra luften. FSK bidro dessuten med luftromskontroll over skadestedet, slik

at droner og helikoptre kunne ferdes trygt. Så ble det satt opp en sensor, opprinnelig brukt i utenlandstjeneste for å oppdage fiendtlig aktivitet, for å observere bevegelser i skredkanten og varsle redningsmannskapet dersom nye skred skulle bli utløst. 200 soldater ble satt inn for å sikre skadestedet og området rundt der over 1.000 mennesker ble evakuert fra sine boliger. Etter en uke hadde nærmere 550 HV-soldater bistått oppdraget.

«I løpet av natten avbrøt 13 ingeniører sin nyttårsfeiring med venner og familie og satte kursen for Rena leir for å klargjøre hjelpeutstyret»

AVBRØT NYTTÅRSFEIRINGEN

Da kvikkleiren fremdeles var helt flytende fikk redningsmannskapene store problemer med å ferdes ute i skadestedet.

– Jeg går da til brann- og rednings-etaten og forteller at vi har en brolegger som kan hjelpe dem et stykke inni skredet. Den ønsket de og jeg får en tommel opp fra politiets innsatsleder. Jeg ringer til FOH før midnatt på nyttårsaftnen. I løpet av natten avbryter 13 ingeniører fra Hærens ingeniørbataljon sin nyttårsfeiring og setter kursen mot Rena leir for å klargjøre materiellet. På morgenkysten er de på plass

med en brolegger på Gjerdrum, forteller major Helgesen i intervjuet med Lars Hallingstorp.

GODT SAMARBEID

Innsatsleder Anders Solberg Bru ved Øst politidistrikt roser Forsvaret for et godt bidrag og smidig samarbeid.

– Forsvaret var på tilbudssiden hele tiden med personell og utstyr, og kom med gode forslag til løsninger, sier Bru.

Han mener samvirkeprinsippet og totalforsvaret viste seg fra sin beste side under katastrofen i Gjerdrum.

EN ENORM VILJE

– Et så langt oppdrag som krever alle nødetatene, alle frivillige organisasjoner, Forsvaret og Sivilforsvaret er ikke hverdagskost for oss. Oppdraget sier også noe om utholdenheten til Forsvaret hvor folk raskt tas ut av sine vanlige liv, og kan bo under krevende forhold over en lengre periode. Det jeg har merket meg er at alle som har kommet hit, sier de er glade for å bli kalt ut for å bidra til gode løsninger. Min jobb med å koordinere de militære styrkene har vært uproblematisk, sier major Jacob Helgesen.

DÅRLIG ROMVÆR KAN SKAPE TRØBBEL

Kan slå ut satellitter, kommunikasjon og navigasjon. I ekstreme tilfeller også det elektriske nettet på bakken. Forskning viser at romværet kan være verre i nord enn i sør.

«Den stormfulle sola». Foto: P. Brekke / T. Abrahamsen.

Solstormer påvirker vårt teknologibaserte samfunn i stadig større grad. Dette skyldes særlig at satellitteknologi blir mer og mer en innvevd del av vårt daglige liv.

Sola gir oss lyset og energien som alt levende på jorda trenger, men den gir samtidig fra seg en konstant strøm av elektrisk ladete partikler. Denne strømmen benevnes som solvinden. Den når helt ut til yttergrensene av solsystemet. Solvinden påvirker alle himmellegemene i solsystemet inkludert jorda. Heldigvis holder jordas magnetfelt mesteparten av solvinden ute, men noe av partiklene blir fanget i magnetfeltet og følger det ned mot de magnetiske polene på den nordlige og sørlige halvkule. Her skaper partiklene fra solvinden nordlyset og romværet rundt jorda. Dermed kan dårlig romvær føre til store skader på el-nettet og slå ut satellitter, kommunikasjon og navigasjon. Nå viser nye resultater fra

de europeiske forskningssatellitene Swarm at den magnetiske Nordpolen får mer energi fra solvinden enn det den magnetiske Sørpolen får. Å bygge gode varslingsystemer for dårlig romvær og strømnett som tåler forstyrrelser fra jorda er helt nødvendig.

ROMVÆRETJENESTER I NORGE.

– Norge har lange tradisjoner innen romværforskning som går helt tilbake til Kristian Birkeland (1867 – 1917). Også i dag er norske forskere langt framme på dette feltet, forteller Pål Brekke, fagsjef innen romforskning ved Norsk Romsenter.

Det er allerede etablert et senter som varsler om romvær i nord; Nor-

wegian Centre for Space Weather (NOSWE) ved Universitetet i Tromsø varsler i nært samarbeid med Statnett for å unngå skader på kraftnettet. I tillegg leverer de også kommersielle romværtjenester for olje og gasssektoren, som benyttes ved retningsboring og leting etter olje.

– Dessuten har Kartverket en romværtjeneste som varsler brukere av GPS-tjenester om solstormer kan gjøre GPS unøyaktig, sier fagsjef Pål Brekke.

Dårlig romvær regnes som en av de største farene fra rommet sammen med romsøppel og nærgående asteroider.

Kilde: Norsk Romsenter

FRAMTIDENS LUFTFART ER UBEMANNET

Bruk av droner griper om seg i stadig stigende grad. Bruksområdene er mange og nordmenn flest stiller seg positive til dronebruken i Norge. Kun 8 prosent er negative, viser en undersøkelse.

AV JAN ERIK THORESEN

HVEM ER UAS NORWAY?

Droner er en veletablert og voksende industri i Norge. Rundt 6.000 norske droneoperatører brukes i dag droner til profesjonelle formål. UAS Norway er bransjens egen interesseorganisasjon, åpen for alle private og offentlige bedrifter og organisasjoner relatert til ubemannede fly.

Organisasjonens formål er å

- Være en representant for det norske RPAS-miljøet
- Fremme en RPAS-politikk som er i tråd med norsk RPAS-industri og operatører
- Foreslå nasjonale UAS komiteer for Norge
- Promotere norsk RPAS-industri og operatørers interesser i internasjonale fora
- Etablere UAS Norway som et naturlig sted å henvende seg til i forbindelse med IPAS relaterte saker RPAS-relaterte saker
- Fremme og delta i regelutvikling i samarbeid med nasjonale og internasjonale organisasjoner og myndigheter
- Koordinere USA-aktiviteter med nasjonale luftfartmyndigheter (CAA) og med ATC (AVINOR) og andre brukere av luftrommet
- Fremme kunnskap om RPAS, deres bruksområder og fordeler

Adm. direktør Anders Martinsen. Foto: UAS Norway

– Det er en gjennomgående og stigende positiv holdning og dertil stor forståelse for nødvendigheten knyttet til bruk av droner, opplyser adm. direktør Anders Martinsen i bransjeorganisasjonen UAS Norway.

Det er markedsanalysebyrået Opinion som har gjennomført undersøkelsen. Totalt svarer 67 prosent at de er positive. 21 prosent oppgir at de er «svært positive». Opinion har målt folks holdninger til dronebruk siden 2016. Det har vært en positiv trend år for år.

– I 2019 ble det registrert en ganske markant økning, noe som kan ha sammenheng med at privatpersoner på den tid for alvor selv gikk til anskaffelse av droner til privat bruk. Det er nærliggende å tro at førstehåndserfaringen med dronebruk i store befolkningsgrupper er medvirkende til å skape en positiv utvikling, sier Anders Martinsen.

VIKTIGE BRUKSOMRÅDER

I undersøkelsen ble de spurte bedt om å rangere hvilke bruksområder de anså som de viktigste. Halvparten svarte at bruk i nødsituasjoner og redningsoppdrag er det viktigste. Deretter følger kartlegging ved naturkatastrofer, inspeksjon av infrastruktur og generelt ved politioppdrag.

– At aksepten for bruk av droner innen redningstjenesten faktisk er 100 prosent, understrekes jo også gjennom den store nytteverdi som i ettertid ble synliggjort under redningsarbeidet i Gjerdrum. At liv, helse og sikkerhet settes foran nyhetsreportasjer og generell underholdning gir et godt bilde på hvor tydelig folk velger å prioritere, mener Martinsen.

STADIG FLERE

Inspeksjon av kritisk infrastruktur, eksempelvis kraftlinjer, kartlegging ved naturkatastrofer og politioppdrag har hele tiden vært bruksområder som har scoret høyt. Opinionsundersøkelser viser at særlig tre områder viser en positiv økning i publikums aksept. Disse er: entreprenører, eierdomsmeglere og media, som tar bil-

«Det sier seg selv at dette setter store krav til en sikker integrering i luftfarten»

der fra luften i forbindelse med nyhetsdekning.

– Tallene i undersøkelsen viser at menn er vesentlig mer positive enn kvinner, og at yngre menn er noe mer positive enn de over 50. Befolkningen i Oslo er noe mindre positiv enn i resten av landet. Dette har muligens sammenheng med at det i hovedstaden er generelt mer utbredt kameraovervåking. Bevisstheten knyttet til overvåkning er muligens mer påtrengende og tydelig i hovedstaden enn andre steder i landet. Men også i hovedstaden er det en massiv overvekt av de som er positive, presiserer Anders Martinsen.

STOR INTERESSE

I UAS Norway registreres det en sterk økende interesse for at privatpersoner går til anskaffelse av droner.

I dag har 400.000 nordmenn en egen drone eller flere. Det sier seg selv at dette setter store krav til en sikker integrering i luftfarten, klare regler og krav til dem som blir droneoperatører. Hvem som flyr og hvor de flyr er grunnleggende faktorer.

– I UAS Norway arbeider vi nært med myndighetene for til enhver tid å ha et regelverk som tar høyde for personvernlovgivningen og andre relevante forhold. Sett i perspektiv innebærer riktig dronebruk en forenkling av hverdagen. Det som er helt sikkert er at framtidens luftfart er ubemannet, sier adm.direktør Anders Martinsen i UAS Norway.

Drone overvåker en kraftlinje.
Foto: UAS Norway

ALLE KAN GJØRE FEIL PÅ NETT:

Skamfølelsen kan bli problematisk

Mer enn hver tredje nordmann vil ikke, eller er usikre på om de vil melde fra til arbeidsgiveren dersom de går på et svindelforsøk, et løsepengevirus eller et phishingangrep på jobben. Varsling er imidlertid avgjørende for å kunne redusere skaden.

AV JAN ERIK THORESEN

I en representativ undersøkelse You Gove har utført for Norsk Senter for Informasjonssikring (NorSIS) oppgir 37 prosent av de spurte at de ikke ville eller er usikre på om de ville informert ledelsen eller IT-avdelingen dersom de oppdaget at de hadde gått på et svindelforsøk, et løsepengevirus eller phishingangrep på jobben.

– Selv om flertallet melder i fra, er det fremdeles altfor mange som ikke gjør det. Det kan skyldes noe så enkelt som at en håper feilen de har gjort skal forsvinne uten at noen får greie på det, at de føler det er flaut eller at de er redde for å få irrettesettelser om de sier fra. Hvis det er slik det oppleves betyr det at vi som jobber med IT-sikkerhet gjør noe feil. Vårt mål må være å bli flinkere til å fortelle alle hvordan slike angrep skjer og at de kan være så utspekulerte at selv de mest erfarne eksperter kan la seg lure, sier seniorrådgiver i Norsk Senter for Informasjonssikring (NorSIS), Hans Marius Tessem.

TIDLIG VARSLING VIKTIG

Undersøkelsen viser at det spesielt er unge under 34 år (58 prosent) som oppgir at de ville sagt fra til IT-avdelingen eller ledelsen om denne typen feil. Dette er flere enn i de eldre aldersgruppene.

– For en virksomhet er et helt sentralt å lære sine ansatte å være best mulig i stand til å gjennomskue de vanligste former for datakriminalitet. Opplæringen bør også inkludere hendelsehåndtering. Den enkelte ansatte må som et minimum vite hvem de skal melde fra til og at dette må skje raskt. I tillegg må det legges til rette for at ansatte skal kunne gjøre dette. Det betyr at de må ha regler for digital sikkerhet og en plan for hvordan det skal varsles, og videre oppfølging av slike varsler. At slike hendelser blir jakt etter syndebukker er ingen tjent med, understreker Hans Marius Tessem.

I rapporten «Nordmenn og digital sikkerhetskultur 2020» oppgir en av tre nordmenn i arbeid at deres arbeidsplass ikke har, eller de vet ikke om virksomheten har regler for digital sikkerhet. Det tyder på at mange har en jobb å gjøre. Enten med å få på plass slike regler eller å kommunisere slike regler til sine ansatte, understreker seniorrådgiveren.

GOD SIKKERHETSKULTUR

I følge «Mørketallsundersøkelsen 2020» fra Næringslivets sikkerhetsråd tok det en dag eller mer før tre av ti tilfeller av sikkerhetsbrudd ble oppdaget. På den tiden kan det erfaringsmessig skje svært mye skade.

– Gode rutiner og en god kultur for varsling er helt avgjørende for å redusere skaden etter et angrep. Det må være et godt samspill mellom ledelse og ansatte, sier Hans Marius Tessem.

Kilde: NorSIS

A man in a bright green jacket is running through a park in the rain. He is looking down and to the right. The background shows trees and a park bench. The rain is falling heavily, creating a misty atmosphere.

TEMA:

OPTIMAL RESSURSUTNYTTELSE?

Det alltid tilbakevendende spørsmål er om vi utnytter våre beredskapsressurser effektivt nok. Mye er gjort siden Gjørsv-rapporten påpekte store svakheter etter terroranslagene 22. juli 2011. Dette gjelder alle beredskapsarenaer. Hvilke grep kan vi ta nå?

Sentrale aktører svarer

- Beredskap må høyere på dagsorden

- Enhver hendelse gir et godt utgangspunkt for høyere prioritering, men dessverre daler interessen ofte i takt med med medieoppmerksomheten. Et unntak kan bli nedstengningen av samfunnet som følge av pandemien. Det har vært spesielt, noe folk ikke glemmer så lett, sier riksrevisor Per Kristian Foss.
- Generelt sett preges norsk beredskap av mye prat og lite handling, men det går sakte i riktig retning, mener han.

AV JAN ERIK THORESEN

Riksrevisjonens samfunnsoppdrag er å føre tilsyn med at de ulike fagdepartementer gjør det de er satt til å gjøre. Gjennom årenes løp har etaten gjennomført en lang rekke undersøkelser og utarbeidet rapporter som har blitt gjenstand for stor oppmerksomhet. Riksrevisor Per Kristian Foss har stått fram med klar tale når det avdekkes at noe ikke er på stell. I regi av Riksrevisjonen har også ulike forhold ved norsk beredskap vært gjenstand for granskning. Trygge Samfunn spør ham hvilket inntrykk han har av norsk beredskap, generelt sett.

- Dårlig. Det er mye svikt, som avdekkes under og etter alvorlige hendelser. I de etterfølgende debatter er det tendenser til at man skylder på hverandre. Det kan virke demotiverende og lite konstruktivt i relasjon til det å erkjenne at feil og mangler forefinnes for så å gjøre utbedringer. Men når dette er sagt, ser jeg også at tingene går i riktig retning. Noe av forklaringen ligger utvilsomt i det faktum at beredskap er lavt prioritert, politisk sett. Nå er det jo slik at enhver hendelse gir et godt utgangspunkt for en høyere

Per Kristian Foss Foto: Riksrevisjonen

prioritering. 22.juli- anslagene avdekket store mangler. Den etterfølgende Gjorv-rapporten viste i klare ordelag at det var svært mye å ta tak i, sier Per Kristian Foss.

GLEMMER FORT

- Dette ble en alvorlig vekker. Mye ble gjort av forbedringer, men gjennomføringen av forbedringstiltakene har gått for sakte. En viktig årsak er at ansvaret for beredskapen er fordelt på flere departementer. Mye skal samordnes og justeres, oppgaver og personer skal flyttes på,

lovverk og forskrifter skal ettergås med etterfølgende høringer og behandlinger. En slik prosess er nødvendig, men like fullt krevende for dem som utålmodig venter på forbedringer. Og etter som tiden går og medieoppmerksomheten svinner hen, er det en tendens til at hendelsen «glemmes». Så inntreffer en annen type hendelse som krever en tilsvarende prosess. Da er det å begynne på nytt igjen med den forskjell at det kanskje er et annet fagdepartement som «eier» hendelsen, beskriver riksrevisor Foss.

MANGLENDE SENTRAL PÅDRIVERROLLE

Han mener at det mangler en sentral organisering og en pådriverrolle som han ser for seg å plassere på Statsministerens kontor.

- Justis- og beredskapsdepartementet har, som navnet sier, ansvaret for å koordinere og lede beredskapsarbeidet, men vi må huske på at Justis- og beredskapsdepartementet er organisatorisk likestilt med de andre fagdepartementene. Da er det ikke enkelt å kunne utvise myndighet når situasjonen krever det. Jeg

«Nå er det jo slik at enhver hendelse gir et godt utgangspunkt for en høyere prioritering av beredskapsarbeid»

savner en overordnet pådriverrolle som til enhver tid kunne overvåke og påse at de ulike fagdepartementene skjønner sitt beredskapsansvar på beste måte. Det jeg ser for meg er ikke et nytt fagdepartement, overordnet de øvrige. Det er nærliggende å tenke seg at organiserings- og pådriverrollen blir lagt til Statsministerens kontor. Dette vil kunne være en fordel også når det gjelder kontakt

og samarbeid med ikke-statlige virksomheter og frivillige organisasjoner, mener Foss.

SE FRAMOVER

– Vi har opplevd store og alvorlige hendelser som har utfordret norsk samfunnssikkerhet og beredskap. Vi har lært av det samtidig som vi ikke har tatt helt innover oss at beredskap er en ferskvare. Det å være forberedt

på en krise krever et løpende engasjement og nitidig oppmerksomhet rundt mange store og små detaljer. Det gjøres mye bra forebyggende arbeid. I et svært sårbart samfunn med stort potensiale for ulike typer hendelser må vi alle, både politikere, embetsverk, virksomheter og enkeltmennesker innse viktigheten i å være forberedt, og sette dette høyt på dagsorden, sier riksrevisor Per Kristian Foss

BEREDSKAP:

– ET FELT DER VI ALDRI KOMMER I MÅL

– Å være i stand til å arbeide mot en felles situasjonsforståelse er det viktigste i det tverrsektorielle samvirket, sier beredskapsdirektør Tone Vangen i Politidirektoratet (POD).
– Vi klarer ikke å øve på alt. Men når vi øver er det viktig å få svar på det vi er dårlige på, mener hun.

AV JAN ERIK THORESEN

Tone Vangen. Foto: POD

Beredskapsdirektør Tone Vangen er klar på at Norge har en langt bedre beredskap i dag enn vi hadde 22. juli da terroranslagene rammet landet.

– Alle forbedringspunktene i Gjørv-kommisjons rapport er fulgt opp, men det betyr ikke at vi kan lene oss tilbake og tenke at jobben er gjort en gang for alle. Virkeligheten er jo den at det skjer mye rundt oss hele tiden. Dette er noe vi må ta høyde for. En rekke ting må kanskje eller ganske sikkert bli gjenstand for ny vurdering ettersom tiden går. Nå er vi jo midt oppe i pandemien. Vi har fått en rapport fra Koronakommisjonen som på samme måte vil bli gjenstand for løpende vurderinger etter hvert, sier Tone Vangen.

GODT INNTRYKK, MEN...

– I politiet har vi for liten tid til å øve. Det er et faktum at hverdagens opp-

gaver er mange og presset er stort. Men når vi først øver så er vi svært opptatt av å få fram det vi kan bli bedre på. Og så er politiet bevisste på å trekke lærdom av evalueringer i etterkant av reelle hendelser. Mitt inntrykk er at det har vært en klar forbedring i profesjonaliteten hos alle de aktører vi samvirker med ute i felten, men det er klart at det er rom for forbedringer. Uansett kommer vi aldri helt i mål. Det dukker alltid opp noe nytt man må forholde seg til. Dessuten er det jo også slik at det er skifte av personell hos de etater vi samvirker med og nye relasjoner må etableres og bygges. Det gjennomgående viktige er at det bygges en felles tverrsektoriell situasjonsforståelse. Når hver etat leverer god kvalitet inn i samvirket vil vi oppnå resultater, sier beredskapsdirektør Vangen.

En øvelse – men det kan fort bli alvor. Foto: FMS

ET LAPPETEPPE

Tone Vangen har en fortid som politimester og vet hvor skoen trykker.

– Som politimester måtte jeg forholde meg til flere distrikter samtidig. Det krever smidighet og er en kompliserende faktor i mange av de oppgaver politiet skal forvalte. Norge har en mangeartet inndeling i fylker og distrikter, nærmest som et lappeteppe. De ulike beredskapsetater, kunne nok ønske seg en mer struk-

turert inndeling i retning av sammenfallende distrikter. Men det er som det er og vi må gjøre det beste ut av det, noe alle også er innstilt på. Jeg tenker det kan bli vanskelig å endre et system som har festet seg etter mange år. På den annen side ligger det nok en beredskapsmessig gevinst i en mer sammenfallende organisering, sier beredskapsdirektør Tone Vangen.

«De ulike beredskapsetater kunne nok ønske seg en mer strukturert inndeling i retning av sammenfallende distrikter»

Sivilforsvaret ruster seg for framtiden

Sjef Sivilforsvaret Sigurd Heier. Foto: DSB

Pandemien har tilsynelatende ikke vært begrensende for Sivilforsvarets evne til å levere sine tjenester. Tvert om så har det vært et svært aktivt første halvår, der den store skredkatastrofen i Gjerdrum står som eksempel på hvor betydningsfullt det er å kunne trekke veksler på et velfungerende støtteapparat.

– Vi har løst alle oppdrag og dokumentert vår evne til å møte nye og uventede situasjoner. Katastrofen i Gjerdrum var utfordrende, men både befal og tjenestepliktige mannskaper gjorde en formidabel innsats. Skredkatastrofen krevde mye av alle de involverte, men uten et velfungerende samarbeid mellom de ulike beredskapsaktorene kunne det gått riktig galt. Håndteringen av hendelsen hadde et skjær av høy profesjonalitet over seg. For oss i Sivilforsvaret var det inspirerende å få så mange positive tilbakemeldinger fra nødetatene som ble oss til del. Det ble gitt uforbeholden honnør til tjenestepliktige mannskaper og befal, noe vi vet å verdsette, sier avdelingsdirektør Sigurd Heier.

Pandemien har ikke vært begrensende for Sivilforsvarets evne til å levere sine tjenester. Som statens landsdekkende forsterkningsressurs har det vært bistand til en rekke hendelser etter anmodning fra nød- og beredskapsetatene.

– Sivilforsvaret er en etterspurt ressurs. Vi møter nye utfordringer og tar konsekvensen av det, sier avdelingsdirektør Sigurd Heier i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

AV JAN ERIK THORESEN

GODT SAMVIRKE

Sivilforsvaret bistår nød- og beredskapsetatene ved ulykker, flom, skred, brann, pandemi og andre hendelser. Gjennom årenes løp har etaten ervervet seg en unik erfaring i å møte nye og uventede situasjoner. Med sine 20 distrikter har Sivilforsvaret nærhet til hele Norge. Gjennom øvelser og håndtering av faktiske hendelser er det knyttet gode relasjoner til regionale og lokale beredskapsaktører.

– Dette har skapt et godt samarbeidsklima, noe vi ser resultater av når vi samvirker i praksis. Når alarmen går har vi god oversikt over hvem vi møter. Over tid har dette gitt oss alle en felles situasjonsforståelse og trygghet når vi starter hendelsehåndteringen, sier Heier.

VEDLIKEHOLDE GODE RELASJONER

Sjefen for Sivilforsvaret er imidlertid klar på at det ikke nytter å lene seg tilbake og tro at alt er såre vel.

– Vi må hele tiden optimalisere og vedlikeholde de gode relasjoner. Over tid vil det jo også være slik at

det forekommer utskifting av mannskaper. Det må vi selvsagt forholde oss til. Gode relasjoner er ferskvare! Åpenhet, lojalitet og tilpasningsdyktighet må ligge i bunnen for et godt samarbeid. Vi møter stadig nye situasjoner og problemstillinger. Selv om eksempelvis et skred tilsynelatende kan virke som alle andre skred, er det alltid noe som er nytt og annerledes. Vi må møte utfordringene med åpent sinn og en porrsjon ydmykhet. Fleksibilitet er viktig i alle samarbeidsrelasjoner, understreker Sigurd Heier.

DAGENS SITUASJON

Sivilforsvaret er inne i en styrkeoppbygging. Det skal ansettes 7 nye distriktssjefer i løpet av 2021, som skal bidra til å moderniserer etaten og sørge for at det leveres opp til målsettingen: Å beskytte befolkningen.

– Vi ruster oss for framtidens utfordringer i et samfunn der risiko og sårbarhet stadig er i bevegelse. Behovet for våre tjenester vil neppe bli mindre, sier Sigurd Heier.

«Vi ruster oss for framtidens utfordringer i et samfunn der risiko og sårbarhet stadig er i bevegelse»

– VIKTIG Å HOLDE TRYKKET OPPE

– I kjølvannet av store hendelser er det viktig å opprettholde fokus så lenge som mulig. Jeg mener pandemien har vist oss at beredskap må prioriteres høyt, sier Sjef HV, generalmajor Elisabeth Michelsen. – Beredskap koster, men det er dyrere ikke å være godt forberedt, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

– Jeg synes vi har gjort et kvantesprang i positiv retning rundt det som har med totalforsvaret å gjøre. De aktører, både forsvarsrelaterte og sivile, HV møter på øvelser og under reelle hendelser virker både kunnskapsrike og godt forberedt. Og ikke minst ser jeg at samvirkebegrepet og de øvrige beredskapsprinsippene har løftet forståelsen for og betydningen av at alle har et ansvar for helheten. Ingen ønsker å være det svakeste leddet i kjeden når samarbeidet skal vise sin styrke i hendelsesorienteringen. Men nå er det jo slik at det som fungerer bra i dag, nødvendigvis ikke holder i morgen. Derfor må alle gå i seg selv og ha blikk for oppgradering og justering. Beredskap og hendeshåndtering er begreper som går under betegnelsen ferskvara, sier Elisabeth Michelsen.

VIKTIG ROLLE

«Over alt – Alltid». Slagordet forplikter, og i så måte oppleves Heimevernet som en ansvarsbevisst og kompetanserik spyspiss innen totalforsvaret. Heimevernet er først og fremst en militær beredskapsorganisasjon, med

mulighet til å yte bistand til sivile myndigheter når det kreves slik vi har gjort nå under pandemien.

– HV har utvilsomt et stort ansvar for at totalforsvaret til enhver tid fungerer etter hensikten, spesielt på lokalt og regionalt nivå. På regionalt nivå innebærer dette et nært samarbeid med politimestere, statsforvaltere og våre respektive distriktssjefer. Politiet og fylkene er våre primære samvirkepartnere. Men vi samvirker også med nødetater, Sivilforsvaret og frivillige organisasjoner. Felles for dem alle er en positiv holdning til å løse oppgavene, sier generalmajor Elisabeth Michelsen.

FINNE GODE LØSNINGER

Å være løsningsorientert er viktigere enn å grunne på hvorfor distriktsinndelingene er så lite sammenfallende.

– Nå er ting som de er. Man kunne nok ønske seg mer sammenfallende distriktsinndelinger. Her kan det nok ligge en gevinst. På den annen side har distriktsinndelingene blitt til i en tid da beredskap og totalforsvar ikke sto på dagsorden som i dag. Faktisk er det

bare Trøndelag og Innlandet som har en tilnærmet fullendt distriktsinndeling mot våre primære samvirkepartnere politi og statsforvalter. Men det kan allikevel ha vært en fordel med dagens ordning i og med at de enkelte aktører i totalforsvarskjeden har måttet være kreative og bygget relasjoner som fungerer godt når det skal samvirkes under ulike typer hendelser. Når det er sagt så diskuteres distriktsinndelingen internt i Forsvaret. I nær fremtid vil det sannsynligvis fremmes en justering av HV distriktsgrensene for å få mer sammenfallende beredskapsgrenser i den hensikt å bedre samvirket, forteller HV-sjefen.

PANDEMIEN UNDERSTREKER BEHOVET FOR BEREDSKAP

Generalmajor Elisabeth Michelsen mener skredkatastrofen i Gjerdrum viste at Norge er kommet langt med sitt totalforsvarskonsept.

– Skredkatastrofen var en stor utfordring for alle involverte. Ressursene fant hverandre i et effektivt samvirke der rolleforståelsen var sammenfallende. Både denne hendelsen og evaluering av den store øvelsen Trident Juncture, stadfester at vi er på rett vei og at vi klarer å forene samfunnets samlede ressurser på god måte innen rammen av totalforsvarskonseptet. Selvsagt er dette betryggende, men vi må hele tiden holde trykket oppe. Øve, evaluere, justere og øve igjen. Det må være en løpende prosess, som skal sette både HV og alle andre aktører i stand til å samvirke på beste måte når alarmen går, sier Sjef HV generalmajor Elisabeth Michelsen.

HV-sjefen i samtale med politiet. Foto: FMS

– Vi må arbeide mot en mer enhetlig beredskap

RødeKors er med på mange øvelser med sine samarbeidspartnere. Foto: Røde Kors

– Å bygge solide relasjoner til sine samarbeidspartnere er det beste utgangspunkt for et vellykket samvirke når en hendelse skal håndteres, sier enhetsleder for beredskap og samfunnsikkerhet i Røde Kors, Anders Thorheim.

AV JAN ERIK THORESEN

Norges Røde Kors er landets største frivillige organisasjon innen søk- og redningsoperasjoner. Årlig er organisasjonen ute på mellom 1.500 – 2.000 aksjoner. Gjennom sitt omfattende engasjement over mange år, har organisasjonen ikke bare ervervet seg høy redningsfaglig kompetanse, men også nærhet til offentlig forvaltning,

«Veien til et godt samvirke når alarmklokkene ringer går gjennom samordning, god planlegging og felles situasjonsforståelse mellom de ulike aktører»

så vel som til sivile aktører.

– Som søk- og redningsaktør er vi godt synlige i en rekke sammenheng når uønskede hendelser inntreffer. De fleste kjenner oss nok best fra vårt engasjement i fjellheimen vinterstid, men vi bidrar i høyeste grad også i store søk- og redningsaksjoner som eksempelvis skredkatastrofen i Gjerdrum og Viking Sky nesten forliset. Vi har faste avtaler med rundt 60 prosent av landets kommuner om å være støtteaktør når det blir nødvendig. Fordelen ved slike avtaler er at det knyttes solide relasjoner, noe som både er viktig og nødvendig. Å kjenne hverandre er det beste utgangspunkt når man skal møte utfordringene. Vi merker jo at det er en forskjell når vi er engasjert i oppdrag i kommuner vi ikke har avtale med. Det er selvsagt ingen betingelse at man må ha en avtale. Som en frivillig

organisasjon stiller vi uansett opp. Men samarbeidet skliir så mye lettere når vi kjenner hverandre. Derfor arbeider vi hele tiden for at flere kommuner skal inngå en formell samarbeidsavtale med oss, sier Anders Thorheim.

BEDRE SAMORDNING

Røde Kors er representert i fylkesberedskapsrådene, noe som utvilsomt er av stor verdi for begge parter.

– Ja, som frivillig hjelpeorganisasjon er vi opptatt av det tverrsektorielle samarbeidet. All erfaring tilsier at veien til godt samvirke når alarmklokkene ringer går gjennom samordning, god planlegging og kjennskap til hverandres arbeidsrutiner. Generelt sett mener jeg at man alltid må tilstrebe en mer helhetlig beredskap. Norge er et sårbart samfunn som er tjent med at ressursene for-

valtes på beste måte. Gjennom vårt arbeid ser vi at øvelser er en sentral komponent. Det øker situasjonsforståelsen og hvordan man på best mulig måte kan forene ressursene, framhever Anders Thorheim.

MÅ ØKE TRYKKET

I Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) årlige Kommuneundersøkelse går det fram at alt for få vektlegger beredskap høyt nok.

– Riktignok er det stor forskjell på norske kommuner både størrelsesmessig og økonomisk. Men kravene til beredskap er lik for alle. Det må settes strengere krav og større trykk på dem som ikke lever opp til forventningene. Om nødvendig bør sentralmyndighetene øremerke midler slik at det blir mulig å foreta den nødvendige oppgradering. Her ligger et stort forbedringspotensial, men selvsagt også en tilsvarende utfordring, understreker Thorheim som med dette retter en klar anbefaling til beredskapsmyndighetene.

BØR SE NÆRMERE PÅ DISTRIKTSINDELINGEN

En effektiv struktur er nødvendig for å gi oversikt over beredskapsarbeidet.

– Jeg tror neppe det ville vært slik dersom man kunne starte opp på nytt. I et så lite land som Norge er det litt pussig at det ikke er en mer sammenfallende struktur. Sannsynligvis vil nok en mer sammenfallende inndeling kunne gi mer oversikt og inspirere til økt effektivisering. Det blir færre og forholde seg til, enklere å utarbeide ROS-analyser blant annet. Dette er det vel verdt å ta tak i, mener enhetsleder Anders Thorheim i Røde Kors.

Anders Thorheim Foto: Røde Kors

KVIKKLEIRESKREDET:

NORGES STØRSTE DRONEOPERASJON

Kvikkleireskredet i Gjerdrum satte totalforsvaret på store prøver.. mange etater var involvert i søk og redningsarbeidet. Bruken av droner var helt sentralt.

AV JAN ERIK THORESEN

Tidlig om morgenen 30. desember ble det innført flyforbud på to nautiske mil i omkrets og 2.500 meters høyde. I løpet av formiddagen kom det på plass en ressurs fra Forsvarets personell på Rygge, JTAC, som kontrollerte og styrte all lufttrafikk inn og ut av innsatsområdet. Innledningsvis var det utelukkende bemannet lufttrafikk som benyttet luftrommet, men gradvis ble også droner inkludert i søk- og redningsarbeidet.

GODE ERFARINGER

I et intervju med Dronemagasinet forteller dronepilot Kenny Åserud at rasområdet var svært uoversiktlige og at det var vanskelig å danne seg et inntrykk av hvor stort skredet faktisk var.

«Da vi fikk opp dronen fikk vi bedre forståelse av omfanget», fortalte Åserud. Etter dette var det droner i luften over Gjerdrum i mer eller mindre to uker, døgntkontinuerlig. «Vi har gode erfaringer i å fly sammen med helikopter, blant annet når det gjelder skogbranner. Vi er kjent med utfordringene rundt det. Det var kaotisk i starten, men etter hvert som ledelsen og staben fikk etablert seg, ble det en veldig fin struktur og et godt samarbeid med Politiet og Forsvaret», sier Åserud.

Nedre Romerike brann- og redningsvesen fikk sin første drone i 2018, og det tok bare noen uker før den ble et viktig verktøy i deres arbeid. De erfaringer etaten har gjort, skulle komme godt med. Utrykningsleder og basestasjonssjef Morten Helgesen forklarer at «droner har vært en veldig viktig del av innsatsen etter skredet, fordi det gir en felles situasjonsforståelse for dem som leder operasjonen. Erfaringen vår er jo tidligere vi får sendt direktebilder til innsatsledelsen, jo tidligere får alle en lik forståelse. Når man skal lede en operasjon er det viktig at man får med seg hva som faktisk skjer, og ikke må lete etter hva man tror».

EFFEKTIVT SAMVIRKE

Utrykningsleder Helgesen trekker i intervjuet fram to viktige ting. «Hele operasjonen har gått veldig bra, og mye av grunnen er at alle som fløy droner var samlokalisert. Sammen med Politiet og Forsvaret byttet vi på å fly, slik at det alltid var droner i luften. Når det var en operasjon gående var det hele tiden noen som monitorerte raskanten, mens andre dokumenterte redningsoperasjonen. En annen ting vi har lært etter å ha jobbet tett med Politiet og Sea King i redningsfasen, er at det er mulig å jobbe tett med helikopter så lenge man vet hva man driver med og holder dronen på riktig side», sa Helgesen.

NORSK TOTALFORSVARSFORUM 70 ÅR

Kronprinsesse Märtha Foto: Ukjent person / Oslo Museum

Den 9.april var det 70 år siden Norsk TotalforsvarsForum ble stiftet på Stortinget under navnet Kvinners Frivillige Beredskap (KFB). Initiativet til stiftelsen kom fra H.K.H. Kronprinsesse Märtha, som selv var organisasjonens første president. Med utgangspunkt i totalforsvarskonseptet var mandatet å registrere og samordne den innsats kvinner kunne gjøre for å styrke landets beredskap. I 2013 vedtok Stortinget å innføre allmenn verneplikt for begge kjønn. Det var blant annet som følge av denne utviklingen at organisasjonen fant tiden moden for å endre navnet til et kjønnsnøytralt navn. Videre anså organisasjonen det hensiktsmessig å synliggjøre sitt årelange engasjement og arbeid for totalforsvaret. Det nye navnet, Norsk TotalforsvarsForum, ble tatt i bruk 1. januar 2019. De oppgaver KFB tidligere hadde ble videreført og styrket i NTF.

NTF er i dag et landsdekkende forsvarsrelatert samarbeids- og interesseforum for organisasjoner og enkeltpersoner, som er opptatt av samfunnssikkerhet og beredskap, og representerer mer enn 30.000 medlemmer.

Organisasjonen har som formål å styrke landets totale beredskap ved bl.a. å formidle informasjon om totalforsvaret, arbeide for å gjøre det sivile samfunn mer robust i møte med hendelser i fred, krise og krig, samt å være pådriver overfor myndighetene i beredskapsspørsmål med vekt på forebygging, beredskapsplanlegging, krise- og konsekvenshåndtering nasjonalt, regionalt og lokalt.

Gjennom en aktiv informasjonsvirksomhet, konferanser, kurs og foredragsvirksomhet settes søkelyset til enhver tid på aktuelle tema. NTF samarbeider med offentlige etater og sivile aktører og retter sine aktiviteter målbevisst mot målgrupper som har innflytelse i videreutviklingen av det sivilmilitære fellesskap. NTF er høringsinstans for myndighetene og gir viktige innspill i alle spørsmål som omfattes av totalforsvaret.

70-års jubileet vil bli markert når samfunnet er gjenåpnet etter pandemien.

SAMFUNNSTRENDER PÅVIRKER POLITIET

– Både Norge og Sverige diskuterer hvordan framtidens politi skal være. Mange av utfordringene er like. Fagforeningene er helt sentrale i arbeidet for å utvikle politiet framover, sa leder av politiets Fellesforbund (PF), Sigve Bolstad, under et seminar i regi av det svenske Polisförbundet. Bolstad deltok i en bredt sammensatt paneldebatt, bestående av svenske akademikere og representanter fra politietaten.

– Jeg delte fra de erfaringer vi har gjort oss i Norge, som de senere års reformer og hvilke tanker vi har gjort oss om framtidens politi. Det er mange trender i samfunnet som er like i begge land, som globalisering, urbanisering, digitalisering, økt mobilitet og en mer mangfoldig befolkning. Disse trendene påvirker også politiet og samarbeidet mellom de to land. Utfordringene krever at man bygger oppdatert kompetanse på eksempelvis digital kriminalitet, samtidig som man ivaretar politiprofesjonen. Det må samarbeides godt på tvers av landegrensene der det er behov for kapasitet og kompetanse i et annet land, som etter Gjerdrumkatastrofen, hvor Norge fikk bistand fra svensk redningspersonell sa Bolstad.

Sigve Bolstad. Foto: Politiets Fellesforbund.

STOR INTERESSE FOR INDUSTRIVERNFORSKRIFTEN

Næringslivets sikkerhetsorganisasjon (NSO) registrerer stor interesse for Industrivernforskriften. Som en følge av pandemien har NSO måttet arrangere sine kurs digitalt, men kan glede seg over fulltregnede kurs. Målgruppen er industrivernledere som har behov for innsikt i forskriften og hvilke oppgaver en industrivernleder må løse.

NTF: FULL GASS TIL TROSS FOR PANDEMIEN

De strenge smittevernreglene har, så langt i år, satt en foreløpig stopp for gjennomføringen av NTFs store arrangementer. Det gjelder i første rekke «Totalforsvarskonferansen 2021», «Krisespill 2021» og «Verdikonferansen 2021». NTF har spikret datoen for «Sårbarhetskonferansen 2021» til xx september. Daglig leder Hanne Garder opplyser at det jobbes med programmene for alle disse konferansene og at invitasjoner vil bli sendt ut så snart smitteverntiltakene tillater arrangementer med deltakere i salen. En rekke av NTFs planlagte konferanser i regional regi er også satt på vent. Det har vært mye møtevirksomhet digitalt og sekretariatets medarbeidere har hatt hjemmekontor. Også NTFs Årsmøte ble gjennomført digitalt. Styret består nå av: Signe Øye (leder), Patricia Flakstad (nestleder) og styremedlemmene Randi Støre Gjerde, Synnøve Lohne-Knutsen, Kåre-Ludwig Jørgensen, Øivind Gaarder og Wenche Rolstad.

Styreleder Signe Øye og daglig leder Hanne Garder har hatt møte med Justiskomiteen på Stortinget i forbindelse med høring av St.meld5: Samfunnssikkerhet i en usikker verden. NTF er representert i styret for Landsrådet for Heimevernet, med henholdsvis Signe Øye som styremedlem og Hanne Garder som varamedlem.

Fra en helseøvelse under Trident Juncture. Foto: Fredrik Ringnes/Forsvaret.

ET STERKT ENGASJEMENT

I årsrapporten til Norsk Senter for Informasjonssikring (NorSIS) går det tydelig fram at behovet for informasjon og kunnskap om digital sikkerhet var spesielt stort i annerledesåret 2020. I rapporten framgår det blant annet at 791 248 personer brukte NorSIS' netjtjenester, antall følgere på Face book var 16.625 og 6110 saker ble løst gjennom slettmeg.no og andre henvendelser. Antall visning av filmer var 349 265. Trafikken på nettvett.no, hvor NorSIS deler råd og tips om en trygg nettbruk, økte med hele 27 prosent sammenliknet med 2019. Under «Nasjonal sikkerhetsmåned 2020» bestilte 672 virksomheter med til sammen 205. 927 ansatte en digital opplæringspakke i informasjonssikkerhet. Av disse var 53 små og mellomstore virksomheter med færre en 100 ansatte.

Medieomtalen av NorSIS økte med hele 31 prosent. Det betyr at NorSIS' råd eller tips ble nevnt i snitt mer enn 5 ganger daglig i norske medier.

FOLK OG FORSVAR: SATSER PÅ DIGITAL KOMMUNIKASJON

«Da vi gikk inn i 2020 ante heller ikke vi i Folk og Forsvar noe om at dette skulle bli et veldig annerledes år». Slik beskrev generalsekretør Monica K. Mattsson Kåmpe situasjonen i forordet til årsberetningen for 2020. Siden har alt svingt i takt med pandemiens lunefulle grep.

– Et par måneder rakk vi normal drift før koronapandemien rammet landet med full tyngde. Vi gikk over til hjemmekontor, og mye av aktiviteten ble flyttet over til skriftlig kommunikasjon. Skolene ble basert på hjemmeundervisning og etterspørselen økte etter digitale ressurser, forteller generalsekretæren.

Folk og Forsvar utarbeidet hele 36 ulike undervisningsopplegg innen ulike emneområder. Under perioden med hjemmeundervisning har disse vært et populært tilbud for lærere. I den grad det var mulig med hensyn til smittevernrestriksjonene ble det også avholdt fysiske seminarer og foredrag. Magasinet Folk og Forsvar, hjemmesiden, det månedlige nyhetsbrev og artikler på Facebook har vært aktiviteter som har kunne fungere normalt.

– Nå er vi snart halvveis inne i 2021. I likhet med mange andre håper også vi i Folk og Forsvar at tingenes tilstand nå vil endre seg til det normale. Men tross alt har vi klart oss bra og stått opp mot pandemien med gode digitale løsninger. Dette har gitt oss verdifull erfaring og høyere kompetanse. Det skal bli godt å kunne møte elever og lærere i deres rette element, klasserommet, igjen, sier generalsekretær Monica K. Mattsson Kåmpe.

KAN PÅVIRKE STORTINGSVALGET

Norges Forsvarsforening uttrykker bekymring for at fremmede makter kan påvirke høstens stortingsvalg. I et nyhetsbrev støtter foreningen oberstløytnant Geir Ove Karlsen ved Forsvarets høgskole, som mener at «Basert på åpne trusselvurderinger, den sikkerhetspolitiske situasjon og tidligere erfaringer, er Russland å anse som den største trusselen».

Geir Ove Karlsen er en av landets fremste eksperter når det gjelder påvirkningsoperasjoner.

Foto: Privat

- Det var ikke uten videre gitt at jeg skulle ende opp med en karriere i Forsvaret. Men kombinasjonen mellom teori og praksis fikk meg til å føle meg hjemme, sier orlogskaptein Nina Grimeland, som også er leder av Militært Kvinnelig Nettverk.
- Det er viktig med mangfold i Forsvaret, sier hun.

AV JAN ERIK THORESEN

MÅLRETTET ARBEID GIR RESULTATER

Når du vokser opp i Øyer kommune i Oppland er det nok ikke mange som ville trodd at ei ung jente som Nina skulle gjøre karriere i Sjøforsvaret. Men så feil kan en altså ta. Tidlig viste det seg at hun elsket å utfordre seg selv- og andre – innen idrettslige aktiviteter. Særlig var det håndball som sto hennes hjerte nær. Hennes far drev Den Norske Turistforenings hytte «Finsehytta», og her fikk hun en god innføring i bruk av naturen til jakt og friluftsliv.

– Alt dette trigget meg. Mens jeg gikk på videregående vurderte jeg sterkt å søke på Idrettshøgskolen. Men etter at vi hadde hatt besøk av en rådgiver fra Forsvaret, bestemte jeg meg for å satse på en militær karriere. Sjøforsvaret så utfordrende ut. Dette var før det var innført sesjonsplikt og obligatorisk verneplikt for begge kjønn. Jeg begynte å trene målbevisst, og tok flere kurs for å klare opptaket til Befalsskolen. Jeg var den eneste jenta i vennekretsen som valgte Forsvaret og det følte litt

rart i begynnelsen. Men jeg knyttet raskt nære bånd til medstudenter i det nye miljøet. I perioden 2003-2004 befant jeg meg på Befalsskolen for Sjøforsvarets linje for Forvaltning og Administrasjon i Horten, forteller Nina Grimeland.

PRESTASJONSKULTUR

– Jeg kom inn i et nettverk preget av fellesskapsfølelse og prestasjonskultur. Dette inspirerte meg og jeg følte at jeg hadde alle muligheter til å utvikle meg selv. Senere har jeg tenkt mye over hvor sterk fellesskapsfølelsen som binder Sjøforsvaret sammen egentlig er. I 2004 tjenestegjorde jeg på MTB Kommandoens Mobile Støtteelement i et miljø som jeg opplevde som veldig inkluderende.

At det alltid dukket opp flere muligheter inspirerte meg virkelig til å søke Sjøkrigsskolen, et studium som varte i 3 år, 2008 – 2016 tjeneste-

«Jeg kom inn i et nettverk preget av fellesskapsfølelse og prestasjonskultur. Dette inspirerte meg og jeg følte at jeg hadde alle muligheter til å utvikle meg selv»

SKAL STYRKE NORGES FORSVARSEVNE

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) lanserer en rekke spennende prosjekter i sin nye forsknings- og utviklingsplan 2021 – 2024.

AV JAN ERIK THORESEN

gjorde jeg i Marinens Jegervåpen. Her hadde jeg ulike stillinger innen logistikk, forvaltning og virksomhetsstyring ved Kystjegerkommandoen og stab, forteller Nina Grimeland.

TILKNYTTET SJØFORSVARSTABEN

Siden 2014 har hun vært tilknyttet Sjøforsvarstaben, innen rekruttering, seleksjon og virksomhetsstyring fram til i dag. Avbrutt av utenlandstjeneste i Belgia og et opphold i California.

– Å kunne knytte internasjonale kontakter er viktig i en tid da samvirke på tvers av landegrenser står høyt på dagsorden, sier Nina, som i tillegg har familie, der to barn selv sagt krever sin del av en travel hverdag. I fritiden står det ski og løping på programmet og man kan trygt si at tilværelsen er intens. Men dette fungerer bra, ikke minst takket være Forsvaret som stadig er blitt dyktigere på å tilrettelegge for at vi ansatte skal kunne ha et normalt familieliv, sier Nina.

KOMPETANSEMANGFOLD

Som leder av Militært Kvinnelig Nettverk er orlogskaptein Nina Grimeland opptatt av å implementere tiltak som kan bedre forutsetningene for kjønnsmessig balanse. Hun peker på at det må dreie seg om kompetansemangfold snarere enn kvinneandeler.

– Vi er inne i en ny tid der likestillingen vinner fram på alle arenaer. I Forsvaret har vi forlenget kjønnsnøytral verneplikt. Det er bra, men vi i Militært Kvinnelig Nettverk vil følge nøye med på at tiltak for å beholde kvinner i Forsvaret implementeres i hele organisasjonen på en god måte som støtter opp under Forsvarets oppdrag, sier orlogskaptein Nina Grimeland.

Elever under SAT COM-utdanning på Haakonvern. Foto: Anette Ask, Forsvaret

Selve planen er gradert og består av over 150 detaljerte prosjektbeskrivelser, men FFI har laget en kortversjon, som nå er tilgjengelig i publikasjonen Utsyn. I forbindelse med lanseringen presiserte FFI-direktør Espen Skjelland at tempoet i den teknologiske utvikling er høyt og stiller store krav til Forsvaret.

– Denne planen skal bidra til at Forsvaret er i stand til å møte morgendagens utfordringer. Det dukker stadig opp nye og banebrytende teknologier vi må ha kunnskap om og evne til å håndtere. Vi skal konsentrere oss om de viktige og vanskelige oppgavene som ikke andre i Norge kan løse for Forsvaret. For FFI er det avgjørende å følge den sikkerhetspolitiske og teknologiske utvikling tett for hele tiden å ligge i forkant. Vi må se hele Forsvaret og totalforsvaret som system for å kunne forske på de riktige tingene, utvikle de riktige løsningene og gi de beste rådene, understreker direktør Espen Skjelland.

Blant de mange prosjekter er Strategiske forsvarsanalyser, en egen avdeling for Sensor- og overvåkingssystemer og et nytt innovasjonssenter, som skal bidra til utvikling av relevant teknologi og produkter Forsvaret kan bruke. Og så skal det forskes mer på cyberoperasjoner og elektronisk krigføring.

Rapporten er tilgjengelig på www.ffi.no

gjesteskribenten: Kåre-Ludwig Jørgensen

Kåre-Ludwig Jørgensen er seniorrådgiver i Norsk Oljevernforening for Operatørselskap (NOFO). Han har en allsidig bakgrunn fra lederstillinger både i Forsvaret og sivil sektor. Jørgensen har bl.a. vært attaché i Moskva i perioden 1993 – 1999.

Norsk oljevernberedskap – en del av Totalforsvaret

Oljevernberedskapen i Norge er bygd opp rundt tre elementer: Privat, kommunal og statlig beredskap. Statlig beredskap, ivaretatt gjennom Kystverket og kommunal beredskap, ivaretatt gjennom de interkommunale Utvalgene mot Akutt forurensning (IUA), og hvor brannvesenet er en sentral aktør, er sannsynligvis godt kjent. Men hva med privat beredskap?

NOFO er en organisasjon – en forening – som på vegne av operatørselskapene på norsk sokkel ivaretar den private delen av norsk oljevernberedskap. NOFO ble grunnlagt i 1978, etter år etter Bravo-utblåsningen, en hendelse som satte søkelyset på oljevernet på norsk sokkel. Foreningen er ikke-kommersiell, eid av medlemmene (oljeselskapene) og ivaretar en oljevernberedskap døgnet rundt, året rundt. En slik beredskap er en forutsetning for å kunne drive petroleumsaktivitet på norsk sokkel. Uten denne beredskapen vil grunnlaget for drift og produksjon falle bort, og aktivitetene må opphøre med de konsekvenser dette vil ha for norsk økonomi og samfunnet. Her ligger forklaringen på hvorfor oljevernberedskapen er en samfunnskritisk funksjon.

Hvor kommer så Totalforsvarskonseptet inn i denne sammenhengen? Tradisjonelt sier vi at totalforsvaret er samvirket mellom militært og sivilt forsvar. Det er for så vidt riktig, men i et samfunnsikkerhetsperspektiv blir totalforsvarskonseptet et bredere konsept. Det som er viktig i forbindelse med totalforsvarskonseptet, er at flere (alle) bidrar. I forhold til oljevernberedskapen finner vi samvirket mellom den private, kommunale og statlige beredskapen – «den norske modellen» som dette samvirket ofte kalles.

Samvirkekonseptet er noe NOFO benytter aktivt. NOFO i seg selv er rundt 40 ansatte og har som operasjonsområde norsk kontinentalsokkel, et område på godt over 2 millioner kvadratkilometer. Sett i perspektiv betyr dette at hver ansatt i NOFO «forvalter» 50.000 kvadratkilometer. Det at 40 ansatte skal ha ansvar for et slikt område og (for tiden) mer enn tjue oljeselskap, er i seg selv ikke mulig. Dersom det legges til at NOFO med sitt konsept, i løpet av 48 timer vil kunne ha rundt 200 fartøyer med oppsamlingsutstyr og et 1.000-talls mennesker klar til aksjon, da blir bildet straks et annet. Dette oppnås ved at NOFO benytter seg av «den norske modellen» og har inngått rundt

139 forpliktende avtaler med private, kommunale og statlige aktører som alle kan bidra til oljevernberedskapen.

Den norske modellen er, slik den oppfattes i NOFO, et eksempel på praktisk utnyttelse av ressurser i et totalforsvarskonsept. I utgangspunktet er dette ikke militært og vi snakker ikke krig, men prinsippene er likevel de samme.

Lokale ressurser deltar i denne beredskapen. En rekke fiskere med sine fartøyer er med i beredskapen. De øves regelmessig til å kunne slepe oljelensere og skal kunne delta i en oljevernaksjon. Dette er mennesker med lokal kunnskap, erfaring i sjømannskap og slep og med en entusiasme til å bidra til nasjonens felles beste ved å opprettholde en god oljevernberedskap som man skal lete lenge etter. Likeså trenes lokale kvinner og menn i å kunne gjennomføre strandryddeaksjoner.

Regelmessige øvelser må til for å sørge for at konseptet fungerer, og alle avtaler og avtaleparter deltar jevnlig i større eller mindre øvelser. På denne måten sikrer NOFO at operatørenes oljevernberedskap på norsk sokkel er trent og i stand til å gjennomføre en aksjon dersom uhellet skulle være ute og at en felles utnyttelse og samvirke av ressurser kan finne sted.

Gjennom sitt samarbeidskonsept bidrar NOFO til ivaretagelse av en samfunnskritisk funksjon, bidrar til samfunnsikkerheten og anvender prinsippene i totalforsvarskonseptet.

«Oljevernberedskapen er en samfunnskritisk funksjon. Det som er viktig i forbindelse med totalforsvarskonseptet er at alle bidrar. I forhold til oljevernberedskapen finner vi samvirke mellom den private, kommunale og statlige beredskapen – «den norske modellen» som dette samvirke ofte kalles»

NTF er et samarbeids- og interesseorgan for organisasjoner som er opptatt av samfunnsikkerhet og beredskap med utgangspunkt i Totalforsvarskonseptet:

MILITÆRT KVINNELIG NETTVERK

NEGOTIA

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND (K&F)

NORGES LOTTEFORBUND (NLF)

PARAT FORSVAR

FOLK OG FORSVAR

NORGES FORSVARSFORENING (NFF)

NORGES MILITÆRE KAMERATFORENINGERS FORBUND (NMKF)

NORSK OLJEVERNFORENING FOR OPERATØRSELSKAP (NOFO)

NORSK RADIO RELÆ LIGA (NRRL)

NORSK SENTER FOR INFORMASJONSSIKRING (NORSIS)

NÆRINGSLIVETS SIKKERHETSORGANISASJON (NSO)

POLITIETS FELLESEFORBUND (PF)

VESTLAND SIVILFORSVARSFORENING (VSFF)

H.M. DRONNING
SONJA ER KFBS
ÆRESPRESIDENT

PRINSESSE ASTRID
FRU FERNER ER KFBS
HØYE BESKYTTER

STYRET

LEDER

Signe Øye

styreleder@totalforsvar.no

NESTLEDER

Patricia Flakstad

patflak7@gmail.com

MEDLEMMER

Randi Støre Gjerde (K&F)

randi@kvinnerogfamilie.no

Synnøve Lohne-Knudsen (NEGOTIA)

slk@negotia.no

Kåre-Ludwig Jørgensen (NOFO)

klj@nofo.no

Øivind Gaarder

oivind.gaarder@bkkfiber.no

Wenche Rolstad

wrwenche@gmail.com

SEKRETARIATET

DAGLIG LEDER

Hanne Guro Garder

hanne.garder@totalforsvar.no

SEKRETARIATSMEDARBEIDER

Hilde Andrea Johansson

hilde.johansson@totalforsvar.no

REDAKTØR

Jan Erik Thoresen

redaksjon@totalforsvar.no

FYLKESKONTAKTER

AGDER ØST (Aust-Agder)

Gro Jareid

976 34 035

ghj.eid@gmail.com

AGDER VEST (Vest-Agder)

Vera Ringdal Folkvord

915 81 675

verafolkvord@hotmail.com

INNLANDET (Hedmark)

Grete Nordbæk

970 61 089

greno10@online.no

INNLANDET (Oppland)

Wenche Rolstad

402 44 896

wrwenche@gmail.com

MØRE OG ROMSDAL

Anne-Lise Johnsen

412 48 664

anlijohnsen@gmail.com

NORDLAND

Robert Krogh

911 64 482

robert.krogh13@gmail.com

OSLO VIKEN (Akershus)

Jeanette Juul Jensen

485 00 273

jeanette.jensen@ife.no

ROGALAND

Wenche Meinich-Bache

901 90 390

wenchemeinich@icloud.com

TROMS OG FINNMARK

(Troms)

Arne Nik Karlstad

970 09 214

anikol-k@online.no

TRØNDELAG

Beate Syrstad

984 38 040

be.ates@hotmail.com

VESTFOLD OG TELEMAR

(Telemark)

Åsne Fjeld

971 18 822

aasnefjeld@gmail.com

VESTFOLD OG TELEMAR

(Vestfold)

Solfrid Bergan

975 34 676

godt.salg@start.no

VESTLAND (Hordaland)

Bjarnhild Hodneland

928 93 155

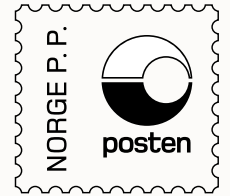
bj.hodneland@gmail.com

VIKEN (Østfold)

Nina C R Solvi

926 67 111

ninasol1@online.no

VI TRENGER EN STERKERE BEREDSKAP, MEN...

DEN NORSKE SAMFUNNSMODELLEN ER GODT RUSTET FOR KRISER

Tilliten mellom folk og myndigheter var grunnmuren for den kalde krigens totalforsvar i Norge. Nå opplever vi det samme gjennom håndteringen av koronapandemien.

AV JAN ERIK THORESEN

Gjennom mange kriser og katastrofer har det vist seg at folk stiller opp for naboen, for bygda og for landet. Norge har sterke offentlige institusjoner som har tillit i befolkningen. Under Koronapandemien ble myndighetenes smittevernråd fulgt av en stor andel av den samlede befolkning.

Tankesmien Agenda har samlet risikoanalyser fra offentlige etatter. I disse risikoanalysene skiller pandemi og legemiddelmangel seg ut som utilsiktede kriser med både høy sannsynlighet og store konsekvenser. Blant tilsluttede krisescenarier kan både vold, digitale angrep og sikkerhetspolitiske scenarier få store konsekvenser.

Foto: Pixabay

GRENGER STERKERE BEREDSKAP

Flere utviklingstrekk peker i retning av økt risiko, ikke minst når det gjelder den utenriks- og sikkerhetspolitiske situasjonen Norge befinner seg i. Fra en geopolitisk synsvinkel er verden mer ustabil enn tidligere og maktforholdene mellom land er i bevegelse, fra Vesten til nye stormakter. Det regel- og normstyrte internasjonale systemet er under press, noe som er alvorlig for et lite land som Norge. Stabile internasjonale organisasjoner og internasjonalt samarbeid er en viktig del av norsk beredskap. Verdens befolkning er økende- og i bevegelse. Folk flytter fra by og bygd og over landegrensene. Økende migrasjon kan føre til polarisering og i ytterste konsekvens økt rekruttering til ekstreme bevegelsr og politisk motivert vold.

Og så er det klimaendringene. I følge forskerne vil nedbørmengden i Norge fortsette å øke, og vi får hyppigere ek-

stremnedbør. Flere og større regnflommer, stigende havnivå og flere skred vil skape store utfordringer.

SÅRBARHETEN ØKER

Digitaliseringen skaper komplekse forsyningskjeder på tvers av land og nasjonaliteter. Digitaliseringen forutsetter et strømnnett som har nær hundre prosent oppetid. Sett i sum vil en krise i ett enkelt ledd raskt kunne spre seg til resten av samfunnet. Et skrekksenario ville være konsekvensene av et bortfall av Telenors kjernenett, selve motorveien for elektronisk kommunikasjon. Da ville radio, TV, internett, krisekommunikasjon, jernbane- og flytrafikk og betalingstjenester svikte samtidig. Fordi samfunnet er fundamentalt avhengig av Telenors kjernenett, vil en krise ikke begrense seg til telekom-krise, men en samfunnskrise. Jo større kompleksitet

og sammenveving av samfunnsutviklingen fører med seg, jo mer sårbare er vi for at katastrofen sprer seg fra en sektor til resten av samfunnet.

Økende sårbarhet krever en styrket beredskap på alle arenaer. Å investere i dette koster dyrt. Men det vil koste mer å la være.

BLI MED I NTF!

Organisasjoner og enkeltpersoner kan slutte seg til NTF. Ta kontakt for nærmere informasjon.

www.totalforsvar.no

Norsk TotalforsvarsForum